

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Eutanazie

Václav Horyna

Bakalářská práce

2012

ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA

ANOTACE

Tato práce je zaměřena na problematiku týkající se eutanazie. V teoretické části se zabývám historickými poznatky, náboženskými pohledy a otázkami kolem legalizace eutanazie v Evropě i ve světě s uvedením jednotlivých příkladů, které ovlivňují informovanost společnosti o tomto tématu. Praktická část obsahuje výzkum, jehož cílem bylo zjistit rozdílné postoje a názory veřejnosti k eutanazii, a to především u lidí věřících a nevěřících.

KLÍČOVÁ SLOVA

eutanazie, smrt, život, legalizace

TITLE

Euthanasia

ANNOTATION

The thesis is concerned with the issue of euthanasia. The theoretical part is focused on the historical knowledge, religious point of view and concerns about the legalization of euthanasia in Europe and across the world. I mention particular examples that have an influence on the public awareness of this issue. The practical part includes a survey. The aim of the survey was to find out different attitudes and opinion of the public to euthanasia, primarily among the faithful and atheists.

KEYWORDS

euthanasia, death, life, legalization

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Václav Horyna**
Osobní číslo: **H09229**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Eutanazie**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Téma práce se zabývá problematikou v oblasti eutanazie. Zaměření zahrnuje historické poznatky, náboženské pohledy a především otázky kolem legalizace eutanazie v Evropě i ve světě s uvedením jednotlivých příkladů. Kvantitativní výzkum pomocí dotazníku má za úkol objasnit postoje i znalosti vybraných respondentů týkajících se této problematiky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Munzarová, M. - Eutanazie, nebo paliativní péče?, Praha: Grada Publishing, 2005, ISBN 80-247-1025-0
Munzarová, M. - Zdravotnická etika od A do Z, Praha Publishing, 2005, ISBN 80-247-1024-2
Pollard, B. - Eutanazie - ano či ne?, Praha: Dita, 1996, ISBN 80-85926-07-5
Günter, W. - Žít až do konce / Etika umírání, smrti, eutanazie, Praha: Vyšehrad, 2000, ISBN 80-7021-330-2
Kraft, H. - Tabu, Praha: Mladá Fronta, 2006, ISBN 80-204-1345-6

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Paulovič
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2012

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Pardubicích 12. 4. 2012

Václav Horyna

Obsah

Obsah	6
Úvod	8
Cíle	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 POJEM EUTANAZIE	10
1.1 Druhy eutanazie	11
2 HISTORIE EUTANAZIE	13
2.1 Antičtí myslitelé a eutanazie.....	14
2.2 Německo a eutanazie v období 2. světové války.....	15
2.2.1 Eutanazie v době nacismu a dnes	16
3 NÁBOŽENSTVÍ A EUTANAZIE	17
4 „PRÁVO NA SMRT“, PRÁVO NA ŽIVOT	19
4.1 „Právo na smrt“.....	19
4.2 Právo na život	20
4.3 Trest smrti	20
5 ARGUMENTY PRO A PROTI EUTANAZII	22
5.1 Zastánci eutanazie.....	22
5.2 Odpůrci eutanazie	22
6 PROBLEMATIKA ZNEUŽITÍ EUTANAZIE	24
6.1 Kluzký svah	24
6.2 Nevyžádaná eutanazie.....	25
7 EUTANAZIE V ČESKÉ REPUBLICĚ	27
7.1 Paliativní a hospicová péče.....	28
8 EUTANAZIE VE SVĚTĚ	29

8.1	Austrálie.....	29
8.2	USA	29
8.2.1	Případ Terri Schiavové ve státě Oregon.....	30
9	EUTANAZIE V EVROPĚ	32
9.1	Velká Británie	32
9.1.1	Craig Ewert.....	32
9.2	Nizozemsko	33
9.3	Belgie	35
9.4	Lucembursko	36
9.5	Švýcarsko.....	36
9.6	Ostatní země a eutanazie.....	36
	II PRAKTICKÁ ČÁST	38
	HYPOTÉZY	38
	METODIKA VÝZKUMU	39
	ANALÝZA VÝSLEDKŮ.....	41
	DISKUZE.....	55
	ZÁVĚR.....	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
	SEZNAM OBRÁZKŮ	60
	SEZNAM TABULEK.....	61
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62

Úvod

Eutanazie, pojem, který ve společnosti vyvolává řadu otazníků a hledá etické odpovědi. Téma eutanazie rozděluje ve většině případů společnost na dva tábory. Na jedné straně stojí příznivci tzv. „milosrdné smrti“ a na straně druhé se nachází její odpůrci.

Díky velkému rozvoji zdravotnické vědy a techniky přibývá v dnešní době rapidně případů, kdy je možné zachránit či prodloužit lidský život. V dřívější době, kdy věda nebyla tak rozvinutá, byl lidský život odsouzen k zániku. Záchrana nebo prodloužení života přináší pro společnost velmi pozitivní pokrok, který se ovšem může postupem času změnit ve stinnou stránku. Stále častěji totiž dochází k tomu, že je lidský život zachráněn a přetrvává bez vize na zlepšení. Takový život je vnímán jako velká přítěž pro nemocného i pro jeho příbuzné, kteří trpí pohledem na jeho trápení.

Je správné udržovat život člověka za každou cenu? Má smysl život, který je prodlužován bez vize na zlepšení a nemocný umírá v bolestech? Při těchto otázkách se zamysleme nad tím, zda má existovat právo ukončit lidský život, a tak nemocného vysvobodit nebo nemá?

Eutanazie ano či ne? Tato otázka na rozhraní života a smrti, na kterou zazněla již řada rozdílných názorů a odpovědí, mě vedla k výběru tématu pro bakalářskou práci. V práci se zaměřím na problematiku eutanazie z mnoha pohledů a zároveň zjistím postoj občanů naší společnosti k její legalizaci.

Cíle

- Teoreticky popsat a názorně přiblížit problematiku eutanazie
- Zmapovat informovanost veřejnosti o této problematice
- Zjistit postoj občanů k legalizaci eutanazie v ČR
- Zaměřit se na rozdílný přístup věřících a nevěřících k otázce eutanazie

I TEORETICKÁ ČÁST

1 POJEM EUTANAZIE

V dnešní společnosti se zajisté každý člověk setkal s pojmem eutanazie. Toto téma je velmi medializované, a tak stačí jednou za čas zapnout televizi, poslechnout rádio či zkontrolovat diskuse na internetových stránkách. Především tyto sdělovací prostředky nám podsouvají nebo utvářejí názor na provádění eutanazie a tím spojenou legalizaci.

Právo vlastního názoru na eutanazii má každý z nás. Člověk je v této oblasti formován celou řadou sdělovacích prostředků, které se podvědomě shodují, co pojem eutanazie znamená, ovšem samotný jedinec po vlastní úvaze docílí k vlastní definici. Řada autorů se právě zabývá problematikou přiblížení samotného pojmu veřejnosti. Ke správnému pochopení významu eutanazie je zapotřebí řádné seznámení s klíčovými slovy a pojmy, které se často vyznačují zmatečností. Význam slova eutanazie se pro veřejnost rovná „milosrdnou smrtí“ či usmrcením na žádost nemocného.

Užívání slova eutanazie sahá do dávné minulosti. Od 5. století před Kristem je doložen pojem „dobrá smrt“, který pochází z řečtiny (eu = dobrý, thanatos = smrt). Pod tímto překladem bylo možné chápat klidné, dobré umírání i čestnou smrt ve službě vlasti na bitevním poli. Klid znamenal posmrtné štěstí. Pro křesťany byla smrt „mzdou hříchu“. Klidné a lehké umírání neakceptovali s odkazem na to, že smrt jako taková nemůže být dobrá. Pozdně středověká literatura o umění umírat, která měla být návodem ke správnému umírání, slovo eutanazie neznala. (Virt, 2000)

Při pohledu k začátkům uchopení problematiky, jako dobré či lehké smrti si musíme uvědomit, že většina lidí se chce s životem rozloučit právě tímto způsobem. „Euthanatos“ prochází od počátku velmi diskutovaným vývojem, který již zaznamenal zneužití. Z toho důvodu záleží především na co nejpřesnějším vymezení, aby k takovým událostem již nedocházelo.

Definovat eutanazii je velmi obtížné. V literatuře existuje několik definic, které se vždy trochu liší. Většina autorů současnosti se ztotožňuje s holandskou definicí: „Eutanazie je úmyslné ukončení života člověka někým jiným než samotným člověkem (= lékařem), na jeho vlastní žádost. Tímto není definování zcela úplné, omezuje se na

aktivní zásah vedoucí k usmrcení. V odborné literatuře se setkáme s aktivní eutanazií, což se rovná zabití, podáním například smrtelné dávky „léku“. Je zde tedy vytyčen úmysl zabít na žádost člověka. Bylo by tak žádoucí tuto definice obohatit o úmysl zabít tím, že nezasáhnu: „Eutanazie je úmyslné zabití člověka, ať již aktivním nebo pasivním způsobem, někým jiným než samotným člověkem (= lékařem) na jeho vlastní žádost“. (Munzarová, 2005)

Dle uvedených definic vidíme značnou nejednoznačnost v této problematice. Je důležité, aby člověk, který chce o eutanazii hovořit a předat své názory dalším, měl informace řádně uspořádané. Usmrcení na vlastní žádost nemocného je označováno eutanazií aktivní. Omezení a ukončení léčby je variantou, která se nazývá jako pasivní. Nesmíme však zapomenout, že debata o eutanazii nekončí samotným rozdělením a objasněním pojmů. Existence morálních, etických, náboženských, lékařských a mnoha dalších aspektů je nedílnou součástí nekonečného kruhu názorů, které souvisí s tímto tématem.

1.1 Druhy eutanazie

Aktivní eutanazie - aktivní zásah vedoucí ke smrti, což se rovná zabití, například podáním smrtelné dávky „léku“ nebo usmrcení na žádost nemocného, jsou výklady, se kterými se setkáme v literatuře, při objasnění pojmu aktivní eutanazie. Příkladem může být člověk, který trpí nevléčitelnou nemocí, bez vize na zlepšení a v blízké době očekává smrt. Zde se setkáváme se zřejmou žádostí o urychlení smrti. Aktivní eutanazie má dvě varianty:

- Eutanazie aktivní vyžádaná (chtěná) = samotný člověk shledá svůj zdravotní stav bez vize na zlepšení a žádá sám o ukončení života.
- Eutanazie aktivní nevyžádaná (nechtěná) = lékař shledá stav jako bezvýchodný a ukončuje život. To vše za předpokladu, že kdyby člověk, jehož život je ukončován, s tím souhlasil.

Pasivní eutanazie - představuje dva diametrálně rozdílné přístupy. Na jedné straně se nachází varianta nezasáhnutí s úmyslem zabít, což je po stránce mravní to samé jako přístup aktivní a na druhé straně je volba nepodání léčby nebo odstoupení od dalších postupů, jelikož jsou brány jako zbytečné, případně i zatěžující a umírajícímu přináší

jen další utrpení. Na odmítnutí takových postupů má člověk plné právo. Názor na pojem pasivní eutanazii nalezneme v publikacích i takový, že má být zcela vymýcen. Program DNR - do not resuscitate, který je na české půdě znám jako NR-neresuscitovat úzce souvisí s pasivní eutanazií. Objevují se názory z řad odborníků, že právě DNR či NR je mnohem šetrnější označení než eutanazie.

Druhů eutanazie existuje mnoho. Pro ilustraci se hovoří také o *nedobrovolné eutanazii*, která je jednak nevyžádaná i nechtěná. Příklad můžeme uvést problematiku nacismu a židovskou otázku. Dalším termínem úzce související s daným tématem i legalizací eutanazie je *asistovaná sebevražda*, kdy pacient žádá lékaře o radu, jak ukončit život. Pacient ukončuje život sám za asistence lékaře.

Při pohledu na samotné dělení eutanazie a vymezení základních pojmů se vynoří řada dalších otázek. Nejvíce sporů panuje v diskusi mezi zastánci aktivní eutanazie, a to ohledně předpokladů, kdy má být pacientovi vyhověno v jeho přání ukončení života. Kdy má člověk být usmrcen? Jedině na svou aktuálně vyslovenou žádost? Nebo na základě předem vysloveného přání? Nebo i za situace, kdy si můžeme pacientovu vůli domyslet? Jen ve fázi umírání zvané terminální, nebo i dříve? Při těžkých poranění mozku, kdy může však člověk dále žít? Nebo u zdravých lidí po fyzické stránce, kteří trpí těžkou depresí? Mohou být usmrcovány pouze dospělí, nebo i postižené děti na přání rodičů? Tyto otázky otevírají realistický pohled na situaci, která nastává legalizováním žádostí o usmrcení. (Virt, 2000)

2 HISTORIE EUTANAZIE

Eutanazie má své počátky ve středověku, ovšem první zmínky používání pojmu eutanazie spadají do období před Kristem. Zbavení se jedinců z praktického důvodu přežití skupiny se následně objevovalo v pravěku.

Ve starověkém Řecku, konkrétně ve Spartě se setkáváme s historicky doloženým faktem, kdy byly ukončovány životy narozených nemocných dětí svrhnutím ze skály. Sparta, vojenský stát, se tímto chránila před „nepotřebnými“ občany, kteří nemohli fyzicky pomoci státu. Platon toto zacházení s neperspektivními občany pro stát podporuje. Ve svém díle „O ideálním státu“ prezentuje svoji myšlenku, že tvořit obec mají tělesně a duševně zdraví jedinci. Ti ostatní se nechají dát usmrtit. V Římě děkovali lidé přírodě, že umožnila tisíce cest, jak odejít cestou smrti ze světa. Antika se vyznačovala rozvojem tělesné zdatnosti a zdraví bylo velice ceněno. Z tohoto období se dodnes zachovalo velice diskutované poselství i obsah „Hippokratovi přísahy“, uznávaného kodexu lékařské etiky. Evropské myšlení a morální hodnoty ovlivnilo křesťanství, které bezvýhradně odsuzuje zásah proti životu. Tento křesťanský pohled dodržuje řada zemí, když se vznesla otázka ohledně legalizace eutanazie. Renesanční debaty myslitelů přinesli názor, dle kterého má lékař právo vysvobodit nevléčitelně nemocného pacienta z utrpení. Na přelomu 16. a 17. století termín eutanazie vymyslel a používal anglický filozof Francis Bacon pro bezbolestnou, šťastnou a snadnou smrt. Buržoazní revoluce otevřely diskuze o problematice eutanazie a v dnešní době je na ně bohatě navázáno. (eutanazie.estranky.cz, 2007)¹

Moderní historie Eutanazie začíná vydáním knihy „Právo zemřít“ roku 1985 v Německu. Téma knihy moc ohlas nemělo, ovšem roku 1920 byla vydána opět v Německu publikace s názvem „Poskytnutí souhlasu k zničení života, který není žití hoden“. Kniha je prací dvou autorů. Společnými silami se na ní podíleli německý právník Karl Binding a psychiatr Alfred Hoche. Této knize se připisuje silný vliv, který přispěl k legalizaci eutanazie v Německu ve dvacátých a třicátých letech. Výsledkem této akce byla Hitlerova filozofie etnického zabíjení. (Pollard, 1996)

---

¹ Dostupné z WWW: <<http://www.eutanazie.estranky.cz/clanky/eutanazie/neco-malo-z-historie-eutanazie.html>>

2.1 Antičtí myslitelé a eutanazie

Názory jednotlivých filosofů, kteří se snažili objasnit problematiku eutanazie, se značně odlišují, buď odmítali násilné ukončování životů, nebo s ním souhlasili. Dříve byl ovšem pojem eutanazie chápán jiným způsobem. To co mi dnes nazýváme eutanazií, neznamenal urychlení smrti či tzv. „milosrdnou smrt“. V této době bylo totiž důležité, aby člověk umíral „dobrou smrtí“ ve vyrovnaném stavu mysli, v klidu a za sebekontroly. Dnešní doba se vyznačuje řadou diskutujících, kteří jsou velmi málo zastoupeni z řad lékařů. Vybírají citáty filozofů, z kterých čerpají a hledají v nich podporu ve svém uvažování. Postoj lékařské profese podpořen tradicí známé Hippokratovi přísahy začal být velmi rozebírán ze všech úhlů pohledu.

Následovníci Pythagora - Pythagorejci (572 – 497 př. Kr.) s eutanazií zásadně nesouhlasili z náboženských důvodů a kladli důraz na respekt k lidskému životu, který vychází z představy, že bohové hodnotí každou vtělenou duši. Podle Pythagorejců je pozemská existence člověka spojená s bolestí a těžkou smrtí, protože je člověk potrestán za své předchozí hříchy.

Platonův (427 – 347 př. Kr.) názor je mírnější a v některých krajních případech ukončení života schvaloval. Ve svém díle *Faidon* zvažuje, že při neodvratné smrti může člověk zvolit dřívější odchod ze světa, pokud není jiného východiska. V dalším spise *Politeia*(=Republika) odmítá dokonce názor, že člověk vděčí za život bohům a že tedy nemá právo takto ukončit utrpení. Platon tedy schvaloval eutanazii pro nevléčitelně nemocné a nezpůsobilé. Přikláněl se k názoru, že člověk s chronickou chorobou je neužitečný jak pro sebe, tak pro stát.

Aristoteles (384 – 322 př. Kr.) nesouhlasil s názorem Platona. Vystupoval proti ukončování života v případě nevléčitelné choroby nebo nezpůsobilosti. Přesvědčení nestavěl na náboženském podkladě. Tvrdil, že občané musí zůstat produktivní co nejdéle pro dobro státu. Člověk má podle něj umírat v odvaze a nesmí se poddat smrti ani v případě bolestné choroby. Tento proces je významným morálním testem ctnostného člověka. Eutanazie je tudíž odsouzeníhodná jednak z důvodu předčasného zbavení společnosti svých vlastních členů a zároveň se jedná o nejvyšší stupeň zbabělosti.

Stoikové eutanazii připouštěli. Tvrdili, že člověk má právo volit eutanazii, pokud jeho život díky bolesti, chorobě či tělesným abnormalitám, již není v souladu

s individuálně pocíťovanými potřebami a poznáním sebe sama. Stoikové vyžadovali jistotu ve schválení ukončení života. Apelují, aby eutanazie nebyla poskytnuta jako únik od povinností života.

Sokratův (470- 399 př. Kr.) pohled i názor na smrt se zdá být poznamenaný zvláštními okolnostmi, které souvisely s předjímáním vlastní smrti, a s jeho odsouzením na smrt. Myslel si, že mít strach ze smrti je něčím nemoudrým a že smrt je pouze bezelstným spánkem, z něhož se buď vzbudíme, nebo nevzbudíme. Pokud zemřeme, nemusíme se bát, protože budeme ve společnosti těch, kteří nás předešli. To má být dle Sokrata naopak důvodem k radosti. (Munzarová, 2005)

Přístup nepodání smrtící látky i přes žádost a nenavrnutí takové možnosti, která vede k úmrtí člověka, se stal základem lékařských etických kodexů. V etickém kodexu České lékařské komory je možnost eutanazie nepřipustná.

2.2 Německo a eutanazie v období 2. světové války

Koncem devatenáctého století se němečtí badatelé obávali degenerace lidské rasy a snažili se prosadit nový druh hygieny, a to hygienu rasovou. V polovině dvacátého století se stal tento druh hygieny základem nacistické ideologie, které vládl Adolf Hitler a zároveň zavedl tento prvek do státní politiky. Díky tomu získal chválu jako velký lékař německého národa. Roku 1929 vznikla Lékařská liga národního socialismu a lékaři se ve velkých počtech začali přidávat k nacistické straně. Na univerzitách v Německu zastával významné místo obor věnující se rasové hygieně.

Norimberské zákony, zákony o sterilizaci a především „Akce eutanazie“ značí praktické vyústění dané situace. Celou akci urychlil případ, jehož svědkem se stal osobní Hitlerův lékař Karl Brandt. Na přelomu roku 1938 a 1939 požádal otec dítěte, které se narodilo slepé a bez dvou končetin, písemně Adolfa Hitlera, aby dítě zbavil života. Díky tomuto případu byl zahájen „dětský program eutanazie“. V srpnu roku 1939 nařídilo říšské ministerstvo evidenci všech novorozenců, kteří byli shledáni duševně nebo fyzicky postiženi a jejichž život nebyl hoden žití (= „lebensunwertes Leben“). Děti, u kterých rodiče potvrdili podpisem, že jejich život není hoden žití, byly převáženy na speciální dětské kliniky. Následovala smrt hladem, podaná smrtící injekce či úmrtí podvýživou. Rodiče, kteří s převozem nesouhlasili, se setkali ze strany státu velkého nátlaku. Příčinou smrti této „optimální léčby“ byla uvedena vždy nějaká běžná

choroba, jako pneumonie. Touto cestou přišlo dle odhadů o život 5000 dětí. Eutanazie pokračovala programem dospělých, který byl odlišný a začal prohlášením Hitlerova spolupracovníka Filipa Bouhlera, že za účelem nestojí jen zbavení se nezpůsobilých životů, a tím bojovat proti genetickým chorobám. Zároveň měla akce ulehčit zdravotnímu personálu v začínající válce. Ulehčení spočívalo v uvolnění potřebných lůžek. (Munzarová, 2005)

V říjnu 1939 Hitler vydal přísně tajný program eutanazie, označovaný jako T4. V Německu existovalo šest středisek, kde byli pacienti vražděni v plynových komorách, které byly vydávány za sprchy. Do září 1941, kdy na protest církve vydal Hitler rozkaz k zastavení akce, bylo dle odhadů ukončeno 70-90 tisíc životů. Po oficiálním ukončení akce T4 i nadále pokračovalo vraždění tělesně a psychicky postižených. Proces eutanazie se podílel především na masovém zabíjení Židů. Přesný počet obětí eutanazie znám není, ale byl odhadnut na 275 tisíc. (holocaust.cz, 2011)²

2.2.1 Eutanazie v době nacismu a dnes

Je možné srovnávat pohled na eutanazii za nacismu a v dnešní době? I když se tato otázka může zdát poněkud nesmyslná, tak prvotní záměr byl a je kvalita života. Na druhou stranu nám nacistický program eutanazie poskytuje přesvědčivé argumenty proti hnutím pro legalizaci eutanazie. Jak je možné si po pár desítkách let zahrávat se zabíjením nemocných lidí? Dnes evidujeme existenci řady hnutí pro a proti eutanazii, pro které je i tato otázka velmi diskutovaným tématem.

Ve většině případů podobnost a porovnání obou skutečností vyvolává pohoršení. Největší zastánci moderních hnutí před touto problematikou ustupují. Cílem programu za doby nacismu nebylo blaho nemocného, souhlas z jeho strany také chyběl a navíc se nenašlo místo pro soucit nebo milosrdenství. Cílem eutanazie dnes je zbavit člověka utrpení. Naproti tomu eutanazie za doby nacismu přesáhla všechny meze tím, že přerostla v zabíjení, které nemělo hlavní myšlenku v „milosrdné smrti“.

Tyto skutečnosti jsou neustále na půdě Německa citlivé a pocit viny z minulosti převládá dodnes. Z toho důvody zde rozsáhlé diskuze o legalizaci eutanazie díky historickým událostem nemají své místo.

---

² Dostupné z WWW: <<http://www.holocaust.cz/cz2/history/events/eutanazie>>

3 NÁBOŽENSTVÍ A EUTANAZIE

Spojení eutanazie a náboženství je z hlediska historického i dnešní doby zcela nerozlučné. Církev, která se snaží již přes staletí najít a poskytnout věřícím správnou životní cestu, má za úkol chránit život do poslední chvíle. Proti tomu stojí eutanazie, jako milosrdná cesta od utrpení. V křesťanském pojetí představuje provedení eutanazie provinění proti přikázání „Nezabiješ!“.

V našem kulturním prostředí převažuje židovsko – křesťanská tradice, která má jednoznačně negativní postoj k násilnému ukončení života. Židé patřili vždy k největším zastáncům práva na život. Dar od Boha, který rozhodoval o tom, jak a kdy člověk umře, to je život. Jeho ukončení je zakázáno a naopak je věnována všestranná péče umírajícím. Křesťanství zastává tzv. „princip správcovství“, který uznává, že lidský život je zásluhou Boha a člověk je pouze jeho správcem, nikoliv vlastníkem, proto o něj musí řádně pečovat. (Munzarová, 2005)

Podle Virta se již od samého začátku křesťané odlišovali od okolního pohanského světa tím, že nemocným, které společnost odepsala, zřizovali hospice a starali se o ně. (2000, s. 90)

Katolická církev dokládá i oficiální dokumenty, které se zabývají otázkou konce života. V jednom z nich bývalý papež Jan Pavel II. jednoznačně odmítá zabíjení nemocných. Zároveň uvádí, že v případě nevyhnutelné smrti je možné odmítnout léčbu, která vede k bolestnému protahování života. Smrt je nevyhnutelná a musíme ji přijmout bez urychlení a s důstojností.

Doktor Peck se k této problematice ve své knize vyjadřuje následovně: Ptám se, zda ti, kdo si volí eutanazii a trvají tak na spořádané smrti v čase, který si sami zvolí, a smrti zcela pod svou vlastní kontrolou, stále ještě na jakési úrovni smrti nepopírají tím, že popírají přirozené procesy umírání. (2001, s. 205)

V islámu není eutanazie přijímána, protože jejich myšlení je podobné jako u křesťanství. Život je dar od Boha a má být chráněn. Důvod k zabití je v této kultuře připuštěn v případě cizoložství.

Buddhismus a hinduismus se staví k eutanazii také odmítavě. V těchto náboženstvích jihovýchodní Asie převažuje přesvědčení, že utrpení je nutnou součástí života a člověk si musí odčinit své následky cestou strasti. Kdo by se chtěl zbavit utrpení předčasnou

smrtí, nepomůže si, protože na něj čeká utrpení v nějaké podobě v dalším životě. Je-li v buddhismu například zabit trpící člověk, tak karma utrpení stále trvá. Jejich představou je, že lidský život nekončí fyzickou smrtí, ale pokračuje dále a jeho dobrá i špatná karma se s ním nese do budoucnosti. Utrpení vymizí, až jedinec změní karmu k lepšímu. (Munzarová, 2005)

Také v ostatních kulturách, které se řadí do náboženství, se setkáme s jednotným názorem při návrhu usmrcení nemocných, a to nesouhlasem.

4 „PRÁVO NA SMRT“, PRÁVO NA ŽIVOT

Nacházet se na rozhraní života a smrti. To přesně možnost eutanazie přináší. Na jedné straně nacházíme život, který již není pro samotného člověka podstupujícího eutanazii prioritní a přináší mu přítěž. Na straně druhé čeká smrt, která znamená pro trápícího se člověka vysvobození. Člověk získává své právo na život narozením. Život je brán jako dar a má se všemi možnými i nemožnými způsoby chránit. Legalizace eutanazie přináší však „právo“ opačné, a to na smrt. Mělo by takové právo existovat?

4.1 „Právo na smrt“

Slovo „právo“ v tomto slovním spojení nahrazuje spíše samotné přání člověka. „Právo na smrt“ původně znamenalo možnost či přání odmítnout léčbu, která nevede ke zlepšení stavu nebo je pro člověka zatěžující. Dnes si můžeme toto slovní spojení vysvětlit dvěma způsoby. Prvním je zcela zákonné odmítnutí léčby s možností urychlení smrti. Druhá varianta je odmítnutí za účelem zemřít. Nemáme tedy daleko k eutanazii, která s účelem zemřít souvisí. Smrt můžeme navodit smrtelnou injekcí i větší dávkou léků. Mravní problematiku vyjadřuje rozdíl mezi podřízením se smrti přirozenou cestou a úmyslem zemřít.

V dnešní době se setkáme se spolky, jejichž název byl zpočátku hnutí pro eutanazii, ale díky negaci pojmu eutanazie s nacismem se přejmenovali na společnosti „za právo zemřít“. Jejich záměrem je podpořit snahu o legalizaci eutanazie.

Existence takového práva přináší v dnešní době řadu otazníků, jako úzce související téma eutanazie. Díky pokročilé zdravotnické technice jsou například udržovány životy tisíce lidí, kteří trpí těžkým poškozením mozku a laborují na hraně života a smrti. Z toho důvodu se začalo uvažovat o právu, které nebude souhlasit se zachráněním života za každou cenu. Toto právo je diskutované pouze v západních liberálních společnostech, kde je kladena velká váha na práva jedince a zároveň možnost oddálení konce života.

Od osmdesátých let dvacátého století se především v USA, Kanadě a Velké Británii zavedl postup neresuscitovat. Lidem bylo umožněno vyjádření, zda v situacích na konci života si přejí nebo nepřejí určitý léčebný postup. Existovali formuláře sloužící k vyjádření osobního názoru, co si v určité těžké životní fázi člověk přeje. Případně

mohla být pověřena blízká osoba, aby mohla jednat i za jedince. Jako příklad můžeme uvést stav, kdy bude člověk v kómatu nebo v bezvědomí, bez naděje na zlepšení stavu. Ve formuláři mohl tak uvést, jak se má dál odvíjet léčba nebo jak se odvíjet nemá. Rozšířená diskuze v oblasti konce života, dodržení hodnot člověka a pomoc lékařům správně se rozhodnout, to jsou cíle, které tyto postupy přinesly. Problematikou „práva zemřít“ se zabýval Hans Jonas. Filosof německého původu odsuzuje a odlišuje zabití před necháním zemřít. Prosazuje názor, že v případě umírajícího člověka není nutné používat všechny prostředky vedoucí k prodloužení umírání. Na „právo zemřít“ se Jonas dívá tak, že umírání je také životem, do kterého nemá být zasahováno ze strany lékaře. (Munzarová, 2005)

4.2 Právo na život

Základem všech práv je jak známo právě právo na život. V historii bylo všeobecným právem, které se v mnohých případech porušovalo. Vždy záleželo na státě, jak má nastavená pravidla. Po 2. světové válce v roce 1948 vyšlo najevo, že lidská práva téměř neexistují a došlo k jejich definici. Všeobecná deklarace lidských práv zajišťuje ochranu a obsahuje zmínku i o právu na život, které má každý. Lidský život se spojuje s důstojností a je základem svobody. Právo na život není možné nikomu brát.

Diskuze, které mají napomoci legalizaci eutanazie, popírají právo na život a dokonce je viditelná snaha obejít nebo napadnout zákon, který stojí za ochranou života. Právo na život je podpůrnou silou proti legalizaci a zneužití eutanazie. Naopak jako argument pro eutanazii se užívá pojem „právo na smrt“, o kterém se v žádném z práv nedočteme. Jedná se o právo v uvozovkách a představuje spíše přání samotného člověka.

4.3 Trest smrti

Otázka trestu smrti může na první pohled vypadat, jako když nemá nic společného s problematikou eutanazie. Podobnosti trestu smrti s problematikou eutanazie jistě nalezneme. U trestu smrti asistuje lékař, který samotný trest provádí. Smrtící injekci podává i v případě eutanazie také lékař. Základní lidské právo na život je v případě trestu smrti popíráno a zákon je tak v zemích, které mají ve svém trestním právu zmíněný trest smrti upraven. Zastánci eutanazie se snaží prakticky o to samé. Případná legalizace eutanazie by také přinesla úpravu zákona, jelikož ten základní obhajuje právo

na život. A do třetice hraje významnou roli v této problematice církev, která popírá samotný trest smrti a zároveň i eutanazii.

Trest smrti i eutanazie jsou etická témata, u kterých se setkáváme s odlišnými pohledy na smrt. Na jedné straně je smrt vnímána jako trest za čin, který zločinec provedl a na straně druhé znamená smrt milosrdenství. I přesto nacházíme společný základ, a tím je ukončení života.

5 ARGUMENTY PRO A PROTI EUTANAZII

Jak už bylo řečeno, téma eutanazie je velmi diskutované a rozděluje společnost na dva tábory, na její zastánce a odpůrce. V roce 1981 zveřejnila Světová lékařská asociace práva nemocných formou Lisabonské deklarace o právech nemocných. Jedno z práv hovoří o úmrtí v důstojnosti. A právě důstojnost je argumentem jak zastánců i odpůrců eutanazie.

5.1 Zastánci eutanazie

Zastánci eutanazie argumentují důstojností člověka, která pro ně znamená umožnění těžce nemocnému člověku důstojně odejít na onen svět, a tím pádem samotnému jedinci touto cestou ulevit. Můžeme se setkat i s ekonomickými argumenty, jelikož udržet nemocného jedince při životě pomocí přístrojů je finančně náročné. Zastánci jsou tedy pro legalizaci eutanazie a zároveň dbají na to, aby nebyla zneužívána. Po celém světě se vyskytují hnutí pro legalizaci eutanazii.

5.2 Odpůrci eutanazie

Argumentů proti legalizaci eutanazie nalezneme mnoho. Odpůrci zmiňují, že eutanazie narušuje základní právo na život a právo na eutanazii vylučuje. Etika zde hraje také významnou roli. V debatách určených proti eutanazii se setkáme s názorem na popírání životních hodnot. Legalizace eutanazie tuto hrozbu znamená. Dalším významným faktorem je lékař, který má ošetřovat a ne usmrcovat. Možnost usmrcovat by znamenala pro lékaře nesmírnou moc, která je i v protikladu s lékařstvím. Především lékařská etika, která je založena na mravním závazku, smrt z rukou lékaře odmítá.

Jedná se o „Hippokratovu přísahu, o které pojednává Munzarová ve své knize a uvádí, že v dnešní době je pojem „Hippokratova přísaha“ skloňován ve všech pádech a používán, nebo lépe zneužíván, v nejrůznějších souvislostech. Nejvíce diskutovanou částí je bezesporu tato: *Nepodám nikomu smrtící látku, i kdyby ji ode mne žádal, a ani nikomu tuto možnost nenavrhnou.* (3-2005, s. 19).

Eutanazie zároveň není pouze soukromou záležitostí člověka, ovšem zasahuje rodinné příslušníky i celou společnost. Legalizace eutanazie znehodnocuje například životy dlouhodobě nemocných či hendikepovaných lidí. Navíc jak je známo, tak

ochrana života patří k nejdůležitějším hodnotám naší kultury i civilizace. V poslední řadě odpůrci eutanazie zmiňují tuto smrt jako nedůstojnou. Člověk, kterému je poskytnuta eutanazie a tím mu je umožněna smrt, ztrácí lidskou důstojnost.

Zastánci i odpůrci eutanazie a jejich argumenty mají vliv na utříbení názoru veřejnosti na legalizaci eutanazie. Dle mého názoru do skupiny zastánců eutanazie patří lidé, kteří se setkali s někým blízkým, jehož zdravotní stav ke konci života byl komplikovaný a trpěl jednak on i zároveň ti, kteří se o něj starali. U odpůrců eutanazie se setkáváme s mnoha argumenty proti legalizaci eutanazie. Mezi nejdůležitější a nejdiskutovanější patří právo na život. Lékařská etika v oblasti usmrcování lidí s právem na život bude mít neustále v debatách o legalizaci eutanazie silný vliv. Celosvětově je toto téma neustále diskutované a v každé zemi se dělají výzkumy, aby se zjistil názor občanů na provádění usmrcování na žádost člověka. V případě České republiky jsou tyto výzkumy také časté a setkáváme s výsledkem, který dává najevo, že většina obyvatel naší republiky je pro legalizaci eutanazie. Samozřejmě za podmínek zajišťujících bezpečnost. Je zapotřebí v případě uzákonění eutanazie vymýtit možnost zneužití!

6 PROBLEMATIKA ZNEUŽITÍ EUTANAZIE

V zemích, kde není eutanazie legalizovaná, je považována za trestný čin. V této problematice se můžeme setkat i s pojmem „asistovaná sebevražda“. Eutanazie a asistovaná sebevražda se často používají jako synonyma, ovšem rozdílnost najít můžeme. Eutanazie jako taková je poskytována samotným lékařem. Usmrcuje tedy člověka na jeho žádost, pomocí aplikování jedu či jiným způsobem. Tento způsob je povolen zákonem například v Nizozemsku. Asistovaná sebevražda znamená pouhou účast lékaře nebo třeba i ošetřujícího rodinného příslušníka, který podává například nápoj s jedem a člověk vykoná samotný akt sám. Tato varianta asistované sebevraždy je schválena ve Švýcarsku a vykonává se na speciálních klinikách. Umožnit odchod ze života podáním jedu i odpojením od přístrojů udržujících nemocného při životě, spadá do rizikové kategorie. Zneužití eutanazie je definováno jako pokusem o vraždu nebo vraždou samotnou.

Mezi nejzávažnější rizika patří úmysl zabít. Za jakých okolností je nemocný usmrcen, závisí především na diagnóze, která může být mylná a založena na soucitu. Při souhlasu s procesem usmrcení je ovlivněn i sám nemocný, a to svými emocemi. V poslední řadě se kolem eutanazie nese šedý zákal, který zanechala válka. Odstraňování neperspektivních lidí i za účelem ekonomickým. Samotná léčba a udržování člověka na přístrojích znamenají velkou finanční investici.

Dokud nebudou zabezpečena rizika, jak může být eutanazie zneužita, samotná legalizace nemůže být umožněna. Již nyní je vůbec riskantní, že eutanazie je v některých zemích povolena.

6.1 Kluzký svah

S pojmem kluzký svah nebo šikmá plocha se setkáme v literatuře, kde se uvádí a rozebírá problematika okolo zneužití eutanazie. Kluzký svah se tedy rovná zneužití eutanazie. Člověk, který se dostane na kluzký svah, například tím, že jeho zdravotní stav je špatný, nezbyvá mu nic jiného než pád a sesuv dolů. Jakmile lékaři dostanou legalizovanou možnost ukončovat lidské životy na žádost, znamená to velké riziko. Ukončování životů může nabrat velké obrátky. Dnešní společnost se tak vrátí k termínu užívanému za doby nacismu, a to člověk nehodný života.

V případě, že se kluzký svah stane aktuálním, dojde k ukončování dosud neumírajících lidských životů. Životy s těžkými i nevléčitelnými chorobami, které by mohli ještě dlouhou dobu žít. Dále se to týká postižených novorozenců, senilních lidí nebo lidí s mentálním postižením. Uzákoněním eutanazie hrozí vznik situací, kdy ukončení lidského života bude prováděno již před samotným utrpením člověka, od něhož je právě eutanazie poslední cestou. Nastanou tedy další otázky, které s eutanazií souvisí. Bylo by stejně „dobré“ nebo lepší zbavit dlouhodobého utrpení ty, kteří ještě neumírají, ale utrpení je teprve čeká? Proč vlastně končit zde? Měli bychom pomoci ukončit život těm, kteří to přání mají, ale nemohou ho vyjádřit pro fyzickou nebo psychickou neschopnost? A proč rovnou nepověřit svého zástupce, který by v případě například onemocnění Alzheimerovou chorobou rozhodl o ukončení života? Těmito otázkami se dostáváme pouhý krůček od poskytování eutanazie těm, kteří o ni nežádali. Při objasňování pojmu kluzkého svahu se setkáváme se i s dalším rozdělením eutanazie, na chtěnou a nechtěnou. Při komplexním pohledu na tuto problematiku se nemůžeme divit tomu, že lidé s postižením mají strach a jejich organizace proti takovému způsobu myšlení protestují. (Munzarová, 2005)

6.2 Nevyžádaná eutanazie

Nevyžádaná eutanazie je pojem, který plynule navazuje na problematiku již vysvětleného kluzkého svahu a souvisí se zmíněnou chtěnou a nechtěnou eutanazií. Nevyžádaná eutanazie je ekvivalentem eutanazie nechtěné. Jedná se o problematiku, o které se většinou vůbec nehovoří. V případě, že stát uvažuje o legalizaci usmrcení na žádost člověka, je zapotřebí se nevyžádané neboli nechtěné eutanazii vyhnout. Člověk, který se rozhodne ukončit svůj život vyžádanou, chtěnou formou eutanazie, argumentuje vlastní autonomií. Samostatnost v rozhodování, která se rovná autonomii člověka, nehraje žádnou roli u zmíněné nevyžádané eutanazie. Člověk se totiž za jistých okolností rozhodnout nemůže, zda chce žít nebo nechce. Nezpůsobilost lidí, která je zapříčiněna například komatem, fyzickou nebo psychickou poruchou je důvodem nevyžádané eutanazie.

Nesmíme zapomenout, že lidé označení jako nezpůsobilí mají neustále jedno základní právo, právo na život! V nejlepším možném případě sám nemocný předá pomocí „životní vůle“ nebo plné moci rozhodovací práva na osobu blízkou, která

v závažném stavu nemocného rozhodne v rámci jeho vůle. Hovoříme o pojmu „životní vůle“, který souvisí se sepsáním dokumentu, dokud je člověk ještě zdravotně způsobilý. Tímto písemným projevem dává najevo své přání, jakou léčbu v nezpůsobilém stavu upřednostňuje. Druhou možností je plná moc, která opravňuje určenou blízkou osobu rozhodnout o další léčbě. (Pollard, 1996)

Problematika nevyžádané eutanazie naráží na mnoho rizik. Jednak někdo za někoho rozhoduje, co bude s jeho životem a za druhé zcela znehodnocuje hodnotu života nemocných či postižených lidí, jejichž životy mají být chráněny. Nevyžádaná eutanazie představuje hrozbu a urážku pro mnoho zranitelných lidí!

7 EUTANAZIE V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika má zatím k eutanazii negativní postoj. Jakékoli napomáhání k ukončení života, pomocí eutanazie nebo asistované sebevraždy, je považováno v rámci trestního práva naší republiky za trestný čin, a to za vraždu.

V historii našeho trestního práva se speciálně problematika s názvem eutanazie neobjevuje. Snaha, která měla za úkol možnost ukončení života na žádost zahrnout do československého i českého práva ovšem byla a zřejmě ještě bude znatelná. Za doby Československé republiky byly navrženy dvě znění trestního zákona. První z roku 1926 navrhovalo snížení trestu tomu, kdo spáchal čin usmrcení ze soucitu, a tím uspíšil neodvratnou smrt člověka. V roce 1937 pak padly návrhy s usmrcením na žádost z útrpnosti. Toto usmrcení mělo být posuzováno pouze jako přestupek. Ani jeden z těchto dvou pokusů legalizovat eutanazii neuspěl. (epravo.cz, 2004)³

Květen roku 1996 zaznamenal snahu tehdejšího ministra spravedlnosti, který přišel s návrhem na zákonné zavedení podmínek, za nichž by eutanazie byla beztrestná. Úspěch to však neslavilo. Veřejnost byla nepřipravená a šokovaná tím, že aktivní eutanazie bude v České republice povolena. Celá záležitost vyvolala velký mediální zájem, který nepřispěl k řešení problematiky důstojného umírání. (Haškovcová, 2007)

V době samotné České republiky přinesl další diskusi na téma eutanazie rok 2004, kdy vláda předložila sněmovně nové znění trestního zákoníku. Navrhované znění počítalo s nižšími sazbami pro „vraždu ze soucitu“, maximálně odnětím svobody na šest let. Politické strany to považovali za legalizaci eutanazie a navrhovaná novela nakonec přijata nebyla.

Poslední debaty o eutanazii pochází z roku 2008. Opět úspěšně nedopadlo a uzákonění eutanazie se u nás tedy odkládá. Návrh zákona "o důstojné smrti" předložila senátorka Václava Domšová. Návrh však nezískal téměř žádnou podporu. Zákon byl zamítnut z důvodu obav zneužití při provádění eutanazie a tehdejší ministryně pro lidská práva Džamila Stehlíková argumentovala mezinárodní úmluvou o lidských právech, kde je uvedeno základní právo na život. (lidovky.cz, 2008)⁴

---

³ Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-v-pravnim-radu-cr-28721.html>>

⁴ Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/eutanazie-v-cr-zatim-uzakonena-nebude-d8i-ln_domov.asp?c=A080918_193317_ln_domov_mel>

7.1 Paliativní a hospicová péče

Debaty o eutanazii upozorňují zároveň na žádoucí rozvoj hospicové a paliativní péče. Znamená to možnost jak zkvalitnit konec života a udělat ho důstojným. Eutanazie je možnost ukončení života na vlastní žádost. Podstupují ji lidé, kteří trpí nevléčitelnými chorobami a nacházejí se na rozhraní života a smrti. Proti tomu můžeme jako alternativu postavit právě paliativní péči a hospice.

Paliativní péče – můžeme ji považovat za filozofii, jak se starat o nemocné, navozovat pocit bezpečí a zmírňovat bolest v poslední fázi života. Za úkol nemá prodloužit život, ovšem dodat životu kvalitu. Paliativní péče se může vykonávat v domácím prostředí, nemocnicích a především hospicích. (Munzarová, 2005)

Hospice – vykonávají paliativní péči, a tím poskytují lidem v poslední fázi života komplexní péči, jak sociální, zdravotní i psychickou. Před samotným nástupem do hospice jsou vyčerpány všechny ostatní možnosti léčby. Zakladateli hospiců jsou většinou církve nebo řády. V rámci naší republiky evidujeme vznik prvního hospice roku 1995. Jedná se zároveň o nejznámější zařízení tohoto typu u nás a nachází se v Červeném Kostelci a nese název Anežky České. Nejdůležitější je, že lidé žijící v hospicích mají domácí prostředí pro život. Žádný řád, návštěvy mohou probíhat kdykoli i duchovní péče je nezbytnou součástí. Veškeré informace o hospicové péči u nás poskytují internetové stránky www.hospice.cz.

8 EUTANAZIE VE SVĚTĚ

Legalizovat či nelegalizovat? To je otázka celosvětová, která se týká ukončení života na vlastní žádost. Eutanazie je však umožněna jen v málo zemích světa. Proti rozšíření legalizace stojí především státní legislativa za spoluúčasti církve. Eutanazie jako taková je legalizována v Nizozemsku, Belgii a v Lucembursku. Asistovaná sebevražda je schválena v amerických státech Oregon a Washington. Poslední zemí, kde se toleruje asistovaná sebevražda, je Švýcarsko. Ostatní státy světa vykazují stoupající nárůst tolerance k usmrcení na žádost. Neustále se objevují státy, kde se snaží o legalizaci eutanazie, avšak zatím stále neúspěšně.

8.1 Austrálie

Austrálie se stala zemí, kde legalizace eutanazie znamenala krátkou historickou událost. Legalizace zde proběhla roku 1996 v Northern Territory. O devět měsíců později ovšem parlament zákon o eutanazii zrušil. Za dobu, která umožňovala eutanazii podstoupit, ukončily takto své životy čtyři osoby. Zákon umožňoval podstoupit eutanazii osobám, které se prokázali osvědčením dvou lékařů o tom, že jsou nevléčitelně nemocní a přejí si zemřít, zároveň byli dle psychologa k rozhodnutí způsobilí.

8.2 USA

Historie USA, která je spojena s problematikou eutanazie, spadá do roku 1938, kdy byla založena první Národní společnost pro legalizaci eutanazie. Podobně jako v Německu zde byla navržena nevyžádaná eutanazie pro defektní novorozence. Proti tomuto jednání se našla ovšem silná opozice, která s takovým postupem nesouhlasila. Poté se hovořilo jen o vyžádané eutanazii. Ve Společnosti se dále řešila otázka, která měla spojitost s nevyžádanou eutanazií. Nevyžádaná eutanazie se v tomto případě týkala lidí, kterým lékařská věda nemohla pomoci, a jednalo se o umělé udržování života. Cíle, za něž Společnost bojovala, se i nadále setkávaly se značnou opozicí. V roce 1967 se její členové chopili významného nástroje, aby posílili svůj cíl, a to zvláštního fondu k prosazení tzv. životní vůle (living will, tj. písemného prohlášení

osoby, za jakých okolností má být ukončeno umělé udržování jejího života). Právě tato životní vůle je jakýmsi postupem směrem k eutanazii. (Pollard, 1996)

I když je USA v současnosti třetí největší zemí světa a zároveň má velmi rozvinutou politickou sféru, je eutanazie povolena od roku 1998 pouze ve státě Oregon. V roce 2008 se však přidal i stát Washington. „Milosrdná smrt“ je umožněna osobám nacházejícím se v posledních šesti měsících smrtelné nemoci. Tuto skutečnost musí potvrdit dva lékaři. Člověk, který eutanazii podstupuje, musí nejprve dvakrát ústně a jednou písemně požádat o zákrok. Je zapotřebí, aby každá z žádostí následovala nejdříve po dvou týdnech od předcházející. Psychický stav žadatele o eutanazii následně schvaluje psycholog. Je nutné u člověka zaručit plné vědomí při důsledcích své žádosti. To, že je tak činěno v rámci dobrovolnosti a bez nátlaku jsou povinni potvrdit dva svědkové. Smrtící dávka předepsaná lékařem musí být aplikována pouze samotným člověkem, který eutanazii podstupuje. Lékaři z Oregonu mohou provádět tyto zákroky u osob žijících mimo Oregon. Této možnosti ovšem není v USA masově využíváno. V Oregonu panují pochyby ohledně evidence vedené o celkovém počtu zákroků. Příčinou, že evidence není úplná, je zajisté i ta okolnost, že za neohlášení eutanazie nehrozí lékařům v Oregonu žádný postih. (epravo.cz, 2005)⁵

8.2.1 Příklad Terri Schiavové ve státě Oregon

Případ Terri Schiavové je velmi kontroverzní a je velmi těžké zaujmout k němu nějaké stanovisko. Pojednává o ženě, která se nacházela po dobu patnácti let v komatu a celou situaci doprovázel soudní proces mezi jejím manželem a rodiči. Důvod byl jasný. Umožnit Terri odchod ze světa nebo jí život ponechat?

Terri Schiavové se od roku 1990 nacházela v komatu po srdečním záchvatu. Její manžel ji chtěl nechat usmrtit, ale rodiče byli proti a šestkrát se odvolali k nejvyššímu soudu v USA. Ten však jejich žádost pokaždé zamítl. Jedenačtyřicetiletá Terri zemřela v hospici v Pinellas Park v americkém státě Florida. Její smrtí, dne 31. 3. 2005, která byla způsobena odpojením od umělé výživy, skončila téměř sedm let trvající soudní bitva mezi manželem a rodiči Schiavové o to, zda ženu udržovat při životě. Rodiče se snažili svoji dceru chránit před smrtí až do poslední chvíle. Neuspěli ani s posledním šestým odvoláním k americkému Nejvyššímu soudu, který jejich žádost opět zamítl.

---

⁵Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html> >

Nejvyšší soud své odmítnutí nijak nekomentoval ani nezdůvodnil. Terriini rodiče své odvolání pokusili odůvodnit tím, že nebylo jasně a přesvědčivě dokázáno, že jejich dcera by si v dané situaci přála umřít, kdyby mohla mluvit, jak tvrdí její manžel. Vatikán označil smrt Terri za porušení posvátné podstaty života a zároveň vydal nesouhlasné prohlášení s tím, že smrt byla svévolně urychlena. Případ Terri Schiavové dodnes rozvášňuje debaty o eutanazii v celých Spojených státech. Lékaři ženu 18. března 2005 odpojili od vyživovacích přístrojů. Její muž u soudu prohlásil, že kdyby se Terri mohla sama rozhodnout, určitě by dál žít nechtěla. (zpravy.idnes.cz, 2005)⁶

Kdo měl v jejím případě rozhodovat, jestli má či nemá být odpojena od vyživovací sondy? Měli to být její rodiče nebo manžel? Takže i tady se nabízí další zásadní otázka k řešení. V tomto i v podobných případech by bylo vhodné, kdyby tito lidé sepsali ještě v době plného zdraví zmíněný dokument „living will“, kterým si člověk určí sám svůj vlastní osud a nemusí pak následovat soudní cesta, jako v tomto případě.

Z celého příběhu tedy vyplývá, že u eutanazie nejde jen o základní rozhodnutí, zda eutanazii uzákonit či nikoliv. Nejprve je třeba se zabývat i ostatními okolnostmi, které mohou celý proces značně ovlivnit. Důležité je, že každý případ je individuální a taktéž se může stát ojedinělým. Mají platit stejná pravidla v případě uzákonění pro všechny stejně?

---

⁶Dostupnéz WWW:<http://zpravy.idnes.cz/terri-schiavova-zemrela-0w6-/zahranicni.aspx?c=A050331_170526_zahranicni_pol>

9 EUTANAZIE V EVROPĚ

9.1 Velká Británie

V roce 1930 vzniká ve Velké Británii organizace, jež nese název Společnost pro vyžádanou eutanazii. Dnešní název je Exit. Jak název organizace napovídá, je jejím hlavním cílem legalizování eutanazie, konkrétně vyžádané eutanazie. Postupně od roku 1936 bylo předloženo několik návrhů legalizace eutanazie, avšak žádný z návrhů nebyl schválen.

Postoj Velké Británie k eutanazii je negativní. Není zde povolena v žádné ze svých forem. O tzv. pasivní eutanazii překvapivě britský nejvyšší soud v roce 1993 rozhodoval. Soud tehdy povolil přerušit umělou výživu pacienta Toma Blanda, který se po úrazu mozku nacházel v době soudního rozhodnutí již 4 roky ve vegetativním stavu. Jednalo se o podobný případ, který se udál v USA ve spojitosti s odpojením od přístrojů Terri Schiavové. Za provedení eutanazie, která je i přes výše uvedené ve Velké Británii považována za trestný čin, však hrozí trest odnětí svobody v délce až čtrnácti let.

9.1.1 Craig Ewert

Osud devětapadesátiletého Craiga Ewerta, který byl původem Američan a žil ve Velké Británii je znám snad po celé Evropě. Craig Ewert trpěl degenerativním onemocněním motorického systému, které rychle postupovalo. Obava, že už nebude moci polykat a nebude moci sám vypít smrtící směs, ho utvrdila v tom, že podstoupí eutanazii. Ewert zmínil, že život, který vede, je pro něho riskem. Dýchal za pomoci přístroje a mluvil jen s obtížemi. Rozhodl se ukončit svůj život ve švýcarském Curychu, kde se nachází klinika Dignitas. Tato klinika slouží právě cizincům pro účely asistované sebevraždy. Eutanazie je totiž ve Švýcarsku povolena pouze asistovanou formou, kdy lékař sice poskytne usmrcující látku, tu ovšem musí sám člověk požit. Tento postup učinil i Ewert, a to v září 2006. Zaměstnanci kliniky se nejprve ujistili, zda podstupuje ukončení dobrovolně. Bylo mu vysvětleno, že při vypití dávky jedu zemře a následně vypil podanou sklenici s usmrcující látkou. Ewert také následně sám zuby vypnul dýchací přístroj, který sepnul časový spínač a za 45 minut vyřadil přístroj z činnosti. Ewert svým rozhodnutím podle svých slov ulehčil rodině a i sobě. Sám dobře věděl, že

smrt ho nemine, i když chtěl žít. Celý život i rozhodování k ukončení života a samotnou eutanazii zaznamenal dokument Right to Die (Právo zemřít), který zachycuje osud devětapadesátiletého Craiga Ewerta. Tento dokument byl již promítán na světových festivalech a debaty o eutanazii rozvířil převážně ve Velké Británii, odkud Craig pocházel. Podle průzkumů se 80 procent Britů domnívá, že zákony o eutanazii mají být změněny. V Británii je zatím akt, který napomáhá k sebevraždě trestný. Samotná britská vláda vydala k tomuto případu prohlášení, že se již nesmí opakovat, aby si člověk pod tlakem vzal život. (ceskatelevize.cz, 2008)⁷

V tomto případě uplatnil Craig Ewert svoji žádost o eutanazii. Jedná se o diametrální odlišnost od kauzy Terri Schiavové. Na základě zhodnocení zdravotního stavu, který byl bez vize na zlepšení, svůj život ukončil. Sám také uvedl, že nechce přinášet utrpení sobě i blízkým. Na jednu stranu je evidentní, že Ewert učinil správný krok, ovšem na druhé straně se najde řada argumentů proti jeho rozhodnutí. O tom právě celá problematika týkající se eutanazie je. Jedná se o etické téma mezi životem a smrtí, které má před sebou jistě další roky debat.

9.2 Nizozemsko

Nizozemsko je známo všeobecně jako velmi tolerantní země. Každému kdo tuto zemi zná, se jistě vybaví coffee shopy, kde beztrestně seženete marihuanu. Nikoho tak zřejmě nepřekvapí fakt, že je v Nizozemsku eutanazie legalizovaná.

V roce 1969 byla publikována krátká kniha Lékařská moc a lékařská etika, kterou napsal holandský lékař Jan Henrik van den Berg. Ve své knize upozorňuje na vyspělou techniku v lékařství a navrhuje, že lékaři nemusí život nemocných jen udržovat. V případě života ve vegetativním stavu, kdy život není životem, mohou i zabít. O eutanazii se začalo hovořit v roce 1973, kdy došlo ke dvěma důležitým událostem. Konal se první soudní proces týkající se eutanazie a zároveň vládní komise shledala aktivní eutanazii stále zakázanou. Prvním významným momentem bylo soudní přelíčení s lékařkou, která usmrtila svou nevléčitelně nemocnou matku. Rozsudek zněl jednotýdenní podmínka. Jedna z výpovědí na lékařčinu obhajobu zněla, že ukončila trápení na opakované přání matky. (Munzarová, 2005)

---

⁷ Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/38659-britska-televize-odvysilala-dokument-zachycujici-eutanazii/>>

Na základě tohoto případu se postupem času docílilo legalizace eutanazie. V roce 1982 ustanovila Vládní komise pro eutanazii společně s Ústřední komisí Královské holandské asociace několik podmínek, podle kterých je možné eutanazii provádět. Roku 1984 došlo ke zveřejnění této problematiky a obě uvedené komise dohlížely nad děním kolem usmrcování na žádost. Zároveň se stanovila kritéria, která zaručovala při jejich dodržování lékařům praktikujícím eutanazii nemožnost trestního postihu. Tyto kritéria nesou název podle soudu, kde byla ustanovena. Jedná se o Rotterdamská kritéria, která jsou následující:

1. Pacient musí být kompetentní a žádost dobrovolná a úmyslná.
2. Pacientova žádost musí být dobře uvážená, jasná a opakovaná.
3. Pacient musí nesnesitelně trpět (ne nutně fyzicky) a eutanazie musí být poslední možností. Jiné možnosti ulehčit situaci nemocného již byly vyzkoušeny a shledány neúčinnými.
4. Eutanazii může provádět jedině lékař.
5. Lékař musí vše konzultovat s jiným nezávislým lékařem, který již má zkušenost v této oblasti. (Munzarová, 2005)

Nizozemsko se tak stalo státem, kde byla eutanazie „legalizována“. Ve skutečnosti se nejedná o zlegalizování v pravém slova smyslu, aktivní eutanazie je zde za určitých okolností beztrestná.

V září 1991 Vládní komise pro eutanazii, zvaná jako Rimmelinkova komise vypracovala studie, které hodnotily, kolika lidem byla provedena eutanazie nebo jiný způsob milosrdné smrti (vysazení léčby, vyšší množství léčiv). Důvodem pro vypracování studií byl případný zákonodárný proces, který by eutanazii legalizoval. Výsledky studií byly následující – 1,8 % aktivní eutanazie, 0,3 % asistovaná sebevražda, 17,5 % smrt v důsledku podání většího množství léčiv a u 17,5 % mrtvých smrt způsobena vysazením nebo nezahájením léčby. Ze studií vyplynul výsledek, že 38 % ze všech smrtí bylo způsobeno lékařským rozhodnutím. Rok před samotným zveřejněním studie, tedy rok 1990 je připisován aktu, kdy se rada Královské lékařské asociace dohodla na postupu povinného hlášení. Lékař, který eutanazii nebo asistovanou sebevraždu vykoná, má oznamovací povinnost:

1. Lékař provádějící eutanazii a asistované suicidium nepodá hlášení o přirozené smrti, nýbrž informuje místního lékařského revizora pomocí vyplněného rozsáhlého dotazníku.
2. Místní revizor podá hlášení okresnímu právnímu zástupci.
3. Tento pak rozhodne, zda případ předá k trestnímu stíhání či nikoliv.

Zákon vstoupil v platnost v roce 1994 a působí velmi rozporuplně. Aktivita spojená s ukončením života jsou nadále trestné, avšak za určitých podmínek je toto jednání beztrestné. Právě nejasné znění zákona může být v některých případech zneužito. Tolerantní přístup k této problematice i přes drobné upravování zákonů přetrvává dodnes. (Munzarová, 2005)

9.3 Belgie

V sousední Belgii je podobně jako v Nizozemsku eutanazie legalizována. Pro přijetí zákona byla koalice socialistů, liberálů a strany zelených, zatímco proti stáli křesťanští demokraté, kteří poukazovali na možnost zneužití. Uzákonění nastalo v roce 2001 a nevyvolalo v Belgii žádnou pohromu, jak se mnozí její odpůrci obávali. Problematickým faktorem však zůstává evidence lidí, kteří eutanazii podstupují. Eutanazii mohou v Belgii podstoupit jen lidé nevléčitelně nemocní, kteří jsou vystaveni stálému nesnesitelnému a nepotlačitelnému psychickému nebo fyzickému utrpení. Je zapotřebí, aby žadatelé o smrt z rukou lékaře byli plnoletí a přičetní. Musí být zároveň informováni o svém zdravotním stavu a nadějích na vyléčení. Každý z těch, kteří si přejí podstoupit v Belgii eutanazii, musí dvakrát o eutanazii předem požádat a být si přitom vědom důsledků této žádosti. Každá provedená eutanazie se následně oznamuje speciální komisi, která následně přezkoumá, zda lékař postupoval v souladu s belgickým právem. Uvedená komise se skládá ze čtyř lékařů, čtyř profesorů medicíny, čtyř právníků a čtyř blízkých osob. Prvním z úkolů této komise je zpracování speciálního formuláře. Tento formulář má dvě části, přičemž v první části jsou lékaři povinni uvést identitu pacienta a konzultovaných osob. V druhé části lékař popisuje diagnózu a utrpení pacienta a dále musí komisi uvést, jakým způsobem se ujistil, že

osoba o eutanazii žádající tak učinila dobrovolně, vědomě a bez vnějšího vlivu. Lékař je v této části také povinen popsat samotný průběh eutanazie. (epravo.cz, 2005)⁸

9.4 Lucembursko

I poslední země Benelexu, jak se označují sousední státy Belgie, Nizozemsko a Lucembursko, má k eutanazii kladný postoj. Zákon o eutanazii a asistované sebevraždě byl schválen v březnu roku 2009 a vyvolal v Lucembursku řadu sporů. Velkovévoda Jindřich totiž odmítal zákon podepsat, a tím vznikla ústavní krize. Parlament udělal maximum pro to, aby nebylo použito právo veta a změnil postavení hlavy státu. Výsledkem bylo, že velkovévoda přišel o řadu pravomocí. (zdn.cz, 2009)⁹

9.5 Švýcarsko

Svérázný přístup k otázce eutanazie si uchovává Švýcarsko. Eutanazii nikdy oficiálně nepovolilo, ovšem existují zde kliniky, kde podstupují asistovanou sebevraždu lidé téměř z celého světa. Nejznámější organizací, která umožňuje eutanazii, nese název „Dignitas“. Tam se vydávají převážně cizinci za „sebevražednou turistikou“. Pomoc k sebevraždě ve Švýcarsku není trestným činem, a tak samotný proces vypití smrtící látky uskutečňuje žadatel o eutanazii sám. V opačném případě by se jednalo o trestný čin. Na švýcarských klinikách jsou evidovány i žádosti z České republiky. Celý proces je zde řádně kontrolován a na vykonání eutanazie jsou vystaveny speciální pořadníky. Cena samotného aktu se pohybuje okolo sto šedesáti tisíc korun.

9.6 Ostatní země a eutanazie

Francie – aktivní eutanazii právně odmítá. Umožňuje však přerušení léčby udržující pacienta při životě. Zákon, který byl schválen roku 2004, umožňuje lékařům přestat poskytovat pomoc v případě, že umělé udržování člověka při životě nevede ke zlepšení stavu. Když je člověk při vědomí, musí mu však lékař důsledek takovéto volby objasnit. Jakmile je nemocný v bezvědomí, mají se lékaři při zvažování možnosti eutanazie řídit

---

⁸ Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>>

⁹ Dostupné z WWW: <<http://www.zdn.cz/clanek/zdravotnicke-noviny/lucembursko-legalizovalo-eutanazii-412995>>

jeho poslední vůlí. I přes volbu člověka ukončit svůj život musí lékaři po celou dobu pokračovat alespoň v léčbě mírnící pacientovi bolesti. (epravo.cz, 2005)¹⁰

Dánsko – považuje aktivní eutanazii za trestný čin, ovšem podobně jako ve Francii je zde umožněno nevléčitelně nemocným pacientům se rozhodnout o zastavení jejich léčby.

Litva – začátkem března 2012 se zde začala projednávat legalizace eutanazie. Vláda má v průběhu března rozhodnou zda navrhované uzákonění asistované sebevraždy schválí či nikoli.

---

¹⁰ Dostupné z WWW: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>>

II PRAKTICKÁ ČÁST

V úvodu této kapitoly předkládám níže uvedené hypotézy, které jsem stanovil na základě osvojení si teoretických znalostí o problematice eutanazie. Další část je věnovaná metodice výzkumu, kde detailně popisuji výzkumé šetření. Závěr praktické části obsahuje analýzu dat.

HYPOTÉZY

- 1) Předpokládám, že respondenti s vyšším vzděláním a věřící prokáží větší znalost o tom, v jakých státech je eutanazie povolena.
- 2) Domnívám se, že nevěřící jedinci a muži budou ve větším počtu souhlasit s legalizací eutanazie než dotazovaní ženského pohlaví a respondenti považující se za věřící.
- 3) Myslím si, že dotazované s vyšším věkem bude problematika eutanazie zajímat více než respondenty nižšího věku.

METODIKA VÝZKUMU

Výzkumné šetření probíhalo od ledna do začátku března 2012 v Pardubickém kraji. Pro získání informací a potřebných dat jsem zvolil kvantitativní výzkum formou dotazníku, a to pro jeho jednoduchost, dobrovolnost a anonymitu. Účelem bylo zmapovat rozdíly v informovanosti a osobním přístupu respondentů věřících a nevěřících, dále rozdíly mezi dosaženým vzděláním a pohlavím respondentů.

Pilotní výzkum jsem uskutečnil v lednu 2012 v Pardubickém kraji, konkrétně ve městě Choceň. Osloveno v něm bylo 10 respondentů a na základě výsledků jsem provedl potřebné úpravy dotazníku. Jednalo se především o lepší formulace otázek tak, aby byly pro respondenty dostatečně srozumitelné. Další změny se týkaly přidání možností u otázek, někde ale i úplné vyřazení, jelikož dotazovaným dle mého názoru hodně napovídaly.

Ve finální verzi dotazníku, který se skládá celkem ze dvanácti otázek, jsem použil několik jejich následujících forem:

Otevřené otázky umožnily respondentům vyjádřit svůj vlastní názor či myšlenku. Výhodou je přesné získání informací, které nejsou zkreslené. Naopak nevýhodou může být následné obtížnější zpracování. Jednalo se konkrétně o otázky číslo 5 a 10.

U uzavřených otázek dostali dotazovaní na výběr z více variant odpovědí. Jednalo se o možnosti A, B, C nebo ANO / NE. Tento typ je na zpracování nejvýhodnější a byl použit u otázek s číslem 2 až 4, 6 až 9 a 11, 12.

V dotazníku jsem použil otázky identifikační, ty mi pomohly respondenty rozdělit do několika zkoumaných skupin, které rozlišovali věřící a nevěřící jedince, vzdělání a pohlaví dotazovaných.

Mého výzkumu se zúčastnilo celkem 100 respondentů, z toho 50 osob považujících se za věřící a 50 osob nevěřících. Tento vzorek jsem zvolil z důvodu objektivního výsledku, jak do počtu, tak v rámci přiložených hypotéz.

Pro šíření dotazníku jsem volil klasickou papírovou formu. Dotazníky byly následně rozdány tímto způsobem: nejprve jsem oslovil respondenty v místě mého bydliště, ve městě Choceň a přilehlých vesnicích, dále byly dotazníky rozdány mezi studenty 3. ročníku bakalářského studia ve studijním programu Komunitní studia na filozofické fakultě v Pardubicích a v místě mého pracoviště společnosti Lion Teleservices také

v Pardubicích. Další dotazníky jsem rozdál zcela náhodným respondentům. Celkově počet rozdaných dotazníků dosáhl čísla 120. Navrátilo se 110 dotazníků, z kterých jsem vyřadil 10 z důvodu neúplného vyplnění. Výsledky byly sestaveny ze 100 kompletně vyplněných dotazníků.

Při výzkumném šetření jsem řešil jedinou problematickou situaci, a to při vyplňování dotazníku s věřícím respondentem, u něhož jsem asistoval. Jednalo se o odmítnutí vyplnění dotazníku a následné výhrady k jednotlivým otázkám z křesťanských důvodů. Po následném vysvětlení z mojí strany byl dotazník vyplněn, ovšem z důvodu neúplnosti dat musel být vyřazen.

ANALÝZA VÝSLEDKŮ

V této části jsem se zaměřil na shrnutí výsledků výzkumu. Data jsou zde zpracována do tabulek a grafů s krátkým popisem. Tabulky obsahují absolutní četnost, relativní četnost a celkovou sumu absolutní a relativní hodnoty. Relativní četnost hodnoty f_i je vypočítána ze vzorce: $f_i = (n_i / n) * 100$ (f_i – relativní četnost v procentech, n_i – absolutní četnost, n – celkový počet respondentů). Každá otázka je doplněna názornými grafy, kde jsou hodnoty vyjádřeny v procentech.

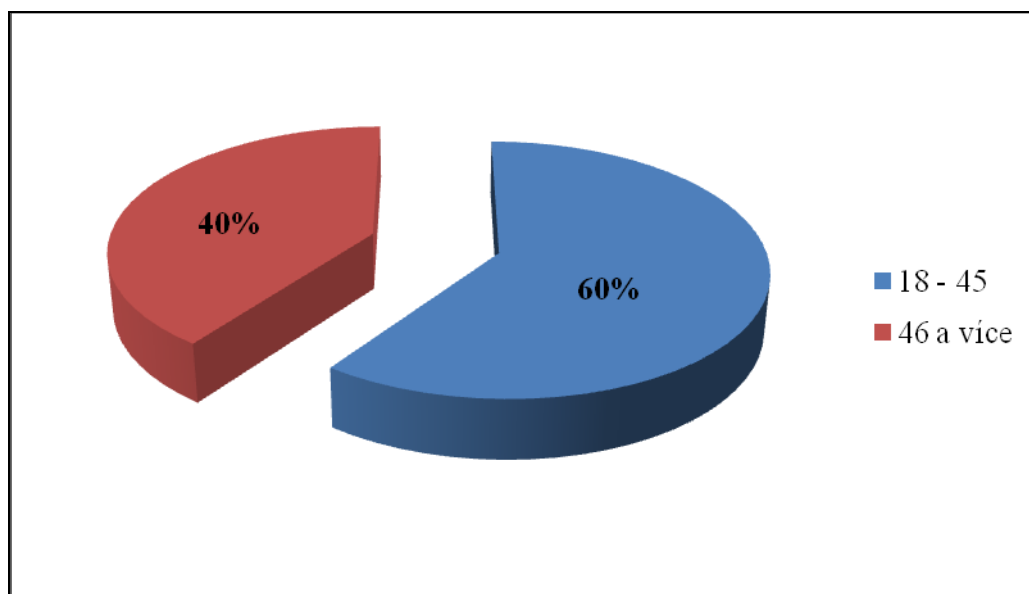
Otevřené otázky 5 a 10, kde respondenti měli vyjádřit svůj osobní názor, pokud chtěli, jsem zařadil až nakonec této části, jelikož odpovědi byli velmi zajímavé a zaslouží si věnovat více prostoru.

Otázka číslo 1: Váš věk?

Tabulka 1: Rozdělení věkových skupin respondentů

Odpověď	Absol.č.	Relat.č.
18 - 45	60	60 %
46 a více	40	40 %
celkem	100	100 %

Obrázek 1: Graf rozdělení věkových skupin respondentů

V této otázce jsem zjišťoval věk respondentů, podle kterého jsem zvolil rozdělení do 2 věkových kategorií. Nižší věk a vyšší věk jsem definoval za účelem vyhodnocení

předem určené hypotézy, která má zjistit, zda je problematika eutanazie zajímavější téma pro vyšší věkovou skupinu než nižší. 60 dotazovaných zastupuje nižší věkovou skupinu, jejíž hranici jsem zvolil od 18 do 45 let. Zbývajících 40 respondentů představuje vyšší věk, který jsem definoval od 46 a více let.

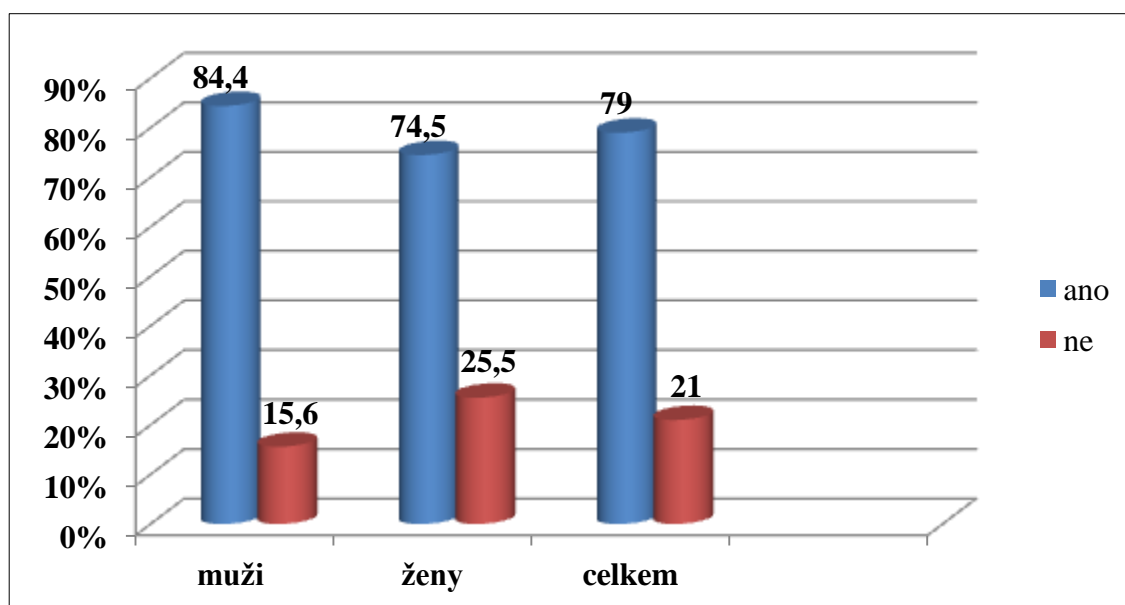
K věkovému dělení mi byla nápomocná a rozhodující znalost v oblasti vývojové psychologie. Zaměřil jsem se na dospělost, kterou můžeme rozdělit do 3 fází. Pozdní dospělost je fází poslední a její věková hranice je 46 – 60 let. V tomto období dochází k bilancování, úbytku fyzických sil a změně v sociálních vztazích. Pozdní dospělost končí nástupem do důchodu.

Otázka číslo 2: Pohlaví?

Tabulka 2: Postoj mužů a žen k legalizaci eutanazie

Odpověď	muži		ženy		celkem	
	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.
ano	38	84,4 %	41	74,5 %	79	79 %
ne	7	15,6 %	14	25,5 %	21	21 %
celkem	45	100 %	55	100 %	100	100 %

Obrázek 2: Graf postoje mužů a žen k legalizaci eutanazie

Tato otázka znázorňuje rozdílný postoj k legalizaci eutanazie dle pohlaví respondentů. Ze sta dotazovaných bylo 55 žen a 45 mužů. U žen se projevil větší nesouhlas s legalizací, a to 25,5 %. Nesouhlas projevovaný muži byl 15,6 %.

Otázka číslo 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Možnosti odpovědí:

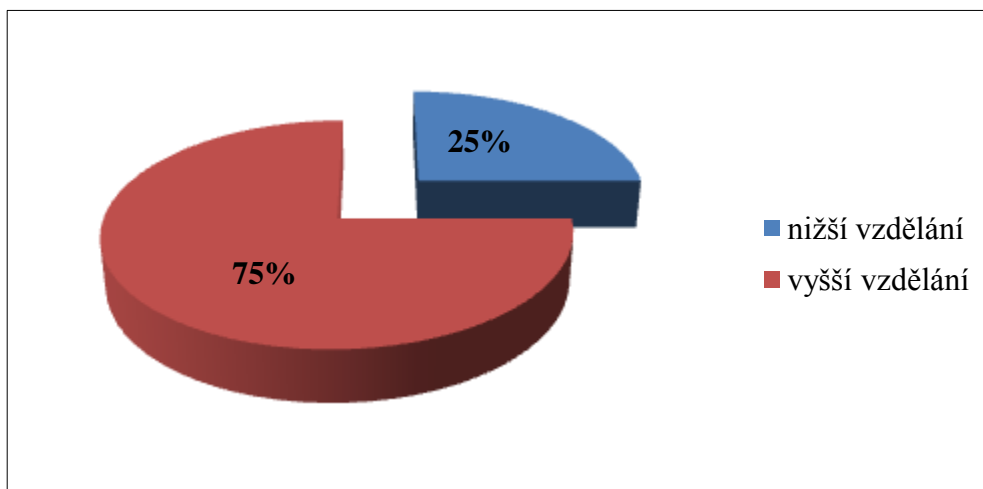
- Základní
- Střední odborné s vyučením
- Střední s maturitou
- Vysokoškolské
- Jiné

Tabulka 3: Vzdělání respondentů

Odpověď	Absol.č.	Relat.č.
základní vzdělání	9	9 %
střední odborné s vyučením	16	16 %
střední s maturitou	55	55 %
vysokoškolské	20	20 %
celkem	100	100 %

Otázku číslo 3 jsem použil k vyhodnocení hypotézy, která se týká znalosti respondentů o státech, kde je eutanazie povolena. Respondenty jsem rozdělil v konečné fázi do 2 kategorií. Mezi dotazované s nižším vzděláním řadím respondenty s nejvyšším dosaženým vzděláním základním a odborným s vyučením. Střední škola s maturitou a vysokoškolské vzdělání považuji za vzdělání vyšší. Výsledný poměr mezi nižším vyšším vzděláním znázorňuje následující graf.

Obrázek 3: Graf rozdělení respondentů do kategorií dle vzdělání

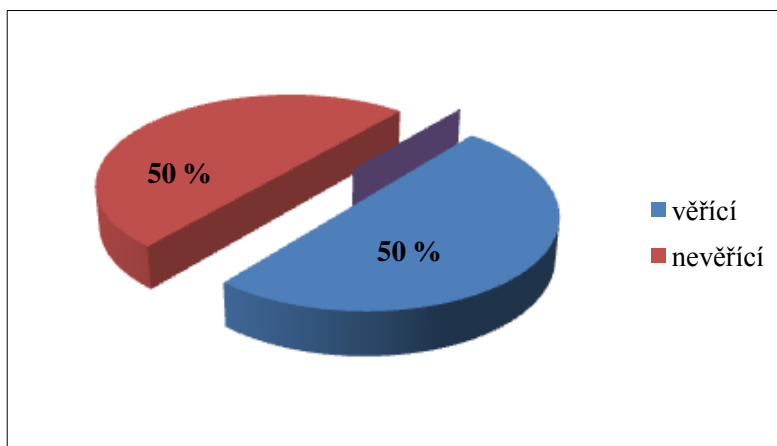

Otázka číslo 4: Řadíte se mezi a) věřící, b) nevěřící?

Tabulka 4: počet věřících a nevěřících respondentů

Odpověď	Absol.č.	Relat.č.
věřící	50	50 %
nevěřící	50	50 %
celkem	100	100 %

Obrázek 4: Graf počtu věřících a nevěřících respondentů

Otázka číslo 4 se stala ztěžejní otázkou výzkumu. Cíleně jsem zvolil 50 respondentů nevěřících a 50, kteří se považují za věřící. Na základě tohoto rozložení je nejlépe možné ověřit odlišný přístup těchto dvou kategorií k problematice eutanazie. Toto

rozdělení používám i ve dvou určených hypotézách, kde u věřících předpokládám větší znalost států, kde je eutanazie povolena a zároveň větší nesouhlas k legalizaci eutanazie než u respondentů nevěřících.

Otázka číslo 6: Z jakých zdrojů jste získal informace o tématu eutanazie?

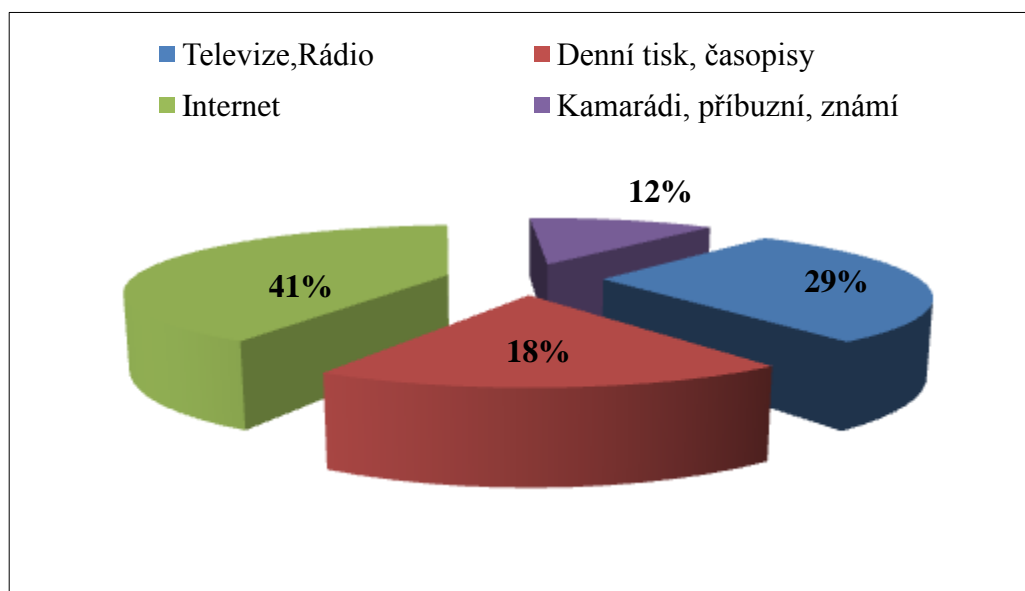
Možnosti na výběr:

- Televize, rádio
- Denní tisk, časopisy
- Internet
- Kamarádi, příbuzní, známí

Tabulka 5: Zdroje informovanosti respondentů o eutanazii

Odpověď	Absol.č.	Relat.č.
televize, rádio	29	29 %
denní tisk, časopisy	18	18 %
internet	41	41 %
kamarádi, příbuzní, známí	12	12 %
celkem	100	100 %

Obrázek 5: Graf zdrojů informovanosti respondentů o eutanazii

Díky této otázce jsem zjistil, z jakých zdrojů získávají respondenti informace o eutanazii. 41 dotazovaných získává informace pomocí internetu, 29 z televize či rádia, 18 v dením tisku nebo časopisech a 12 od svých kamarádů, příbuzných, známých.

Otázka číslo 7: Myslíte si, že jste o tomto tématu dostatečně informovaný (á)?

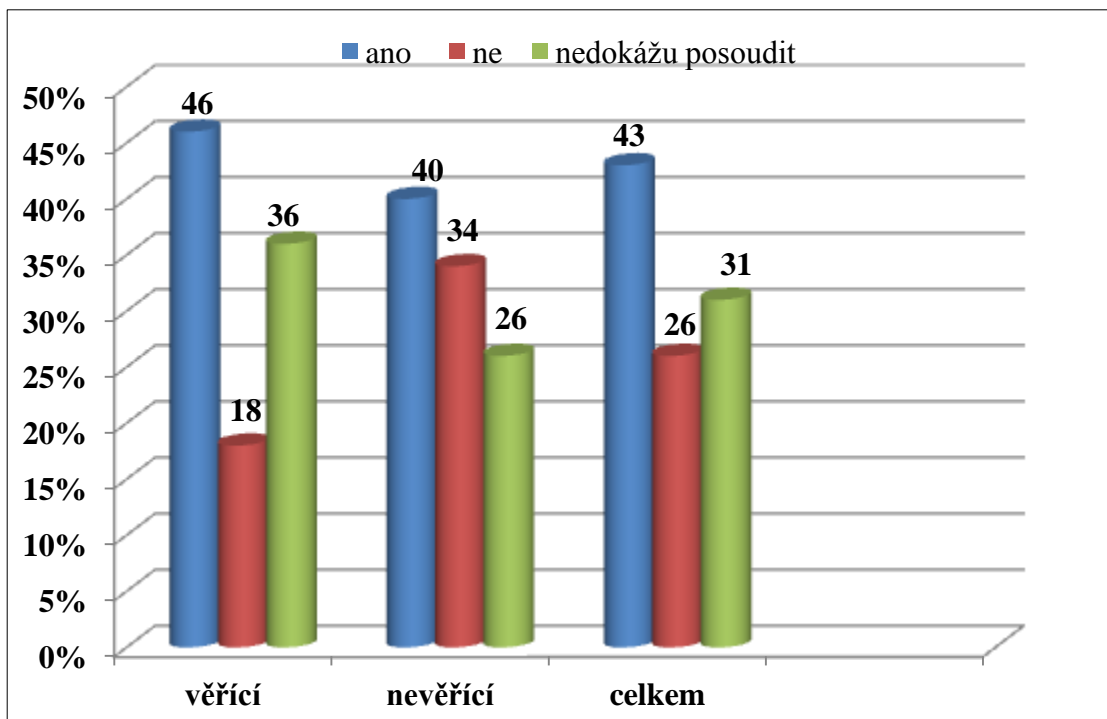
Možnosti na výběr:

- Ano
- Ne
- Nedokážu posoudit

Tabulka 6: Informovanost věřících a nevěřících o eutanazii

Odpověď	věřící		nevěřící		celkem	
	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.
ano	23	46 %	20	40 %	43	43 %
ne	9	18 %	17	34 %	26	26 %
nedokážu posoudit	18	36 %	13	26 %	31	31 %
celkem	50	100 %	50	100 %	100	100 %

Obrázek 6: Graf informovanosti věřících a nevěřících o eutanazii

Otázka číslo 7 měla za úkol zjistit a zároveň porovnat míru informovanosti mezi věřícími a nevěřícími o problematice eutanazie. Respondenti označovali jednu variantu z odpovědí, zda se shledávají být o problematice informováni, neshledávají nebo nedokáží posoudit. 23 věřících a 20 nevěřících označilo odpověď ano. Dále 18 respondentů věřících a 13 nevěřících nedokáže posoudit informovanost o tématu. Největší rozdíl je viditelný v tom, že 9 věřících uvedlo odpověď ne, což je o 8 nižší než u respondentů nevěřících.

Pomocí této otázky můžeme tvrdit, že věřící se považují za více informované o problematice eutanazie než nevěřící.

Otázka číslo 8: V případě, že by Váš blízký umíral za nesnesitelných bolestí, uvažovali byste o možnosti eutanazie?

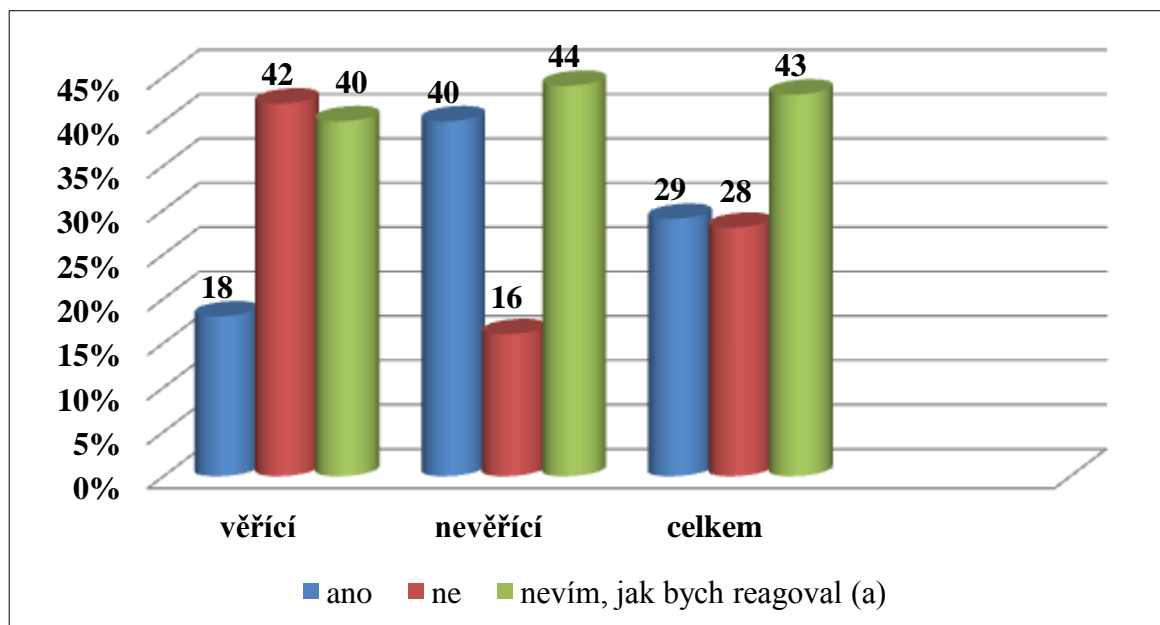
Možnosti na výběr:

- Ano
- Ne
- Nevím jak bych reagoval (a)

Tabulka 7: Uvažování o možnosti eutanazie u věřících a nevěřících

Odpověď	věřící		nevěřící		celkem	
	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.
ano	9	18 %	20	40 %	29	29 %
ne	21	42 %	7	16 %	28	28 %
nevím, jak bych reagoval (a)	20	40 %	23	44 %	43	43 %
celkem	50	100 %	50	100 %	100	100 %

Obrázek 7: Graf uvažování o možnosti eutanazie u věřících a nevěřících

Tato otázka zaznamenala názory respondentů, zda by uvažovali o možnosti eutanazie v případě, kdyby jejich blízký umíral za nesnesitelných bolestí. Mezi věřícími a nevěřícími je viditelný rozdílný přístup. Možnost ano uvedlo 9 dotazovaných věřících a 20 nevěřících. Variantu ne označilo 7 nevěřících a 21 respondentů věřících. V odpovědi nevím, jak bych reagoval (a) se velký rozdíl neobjevil. Poslední variantu odpovědi zaznamenalo 20 věřících a 23 nevěřících respondentů.

O možnosti eutanazie by ve větší míře uvažovali respondenti považující se za nevěřící.

Otázka číslo 9: Souhlasíte s legalizací eutanazie v České republice, pokud bude důkladně ošetřena zákonem a její provádění důsledně kontrolováno?

Možnosti na výběr:

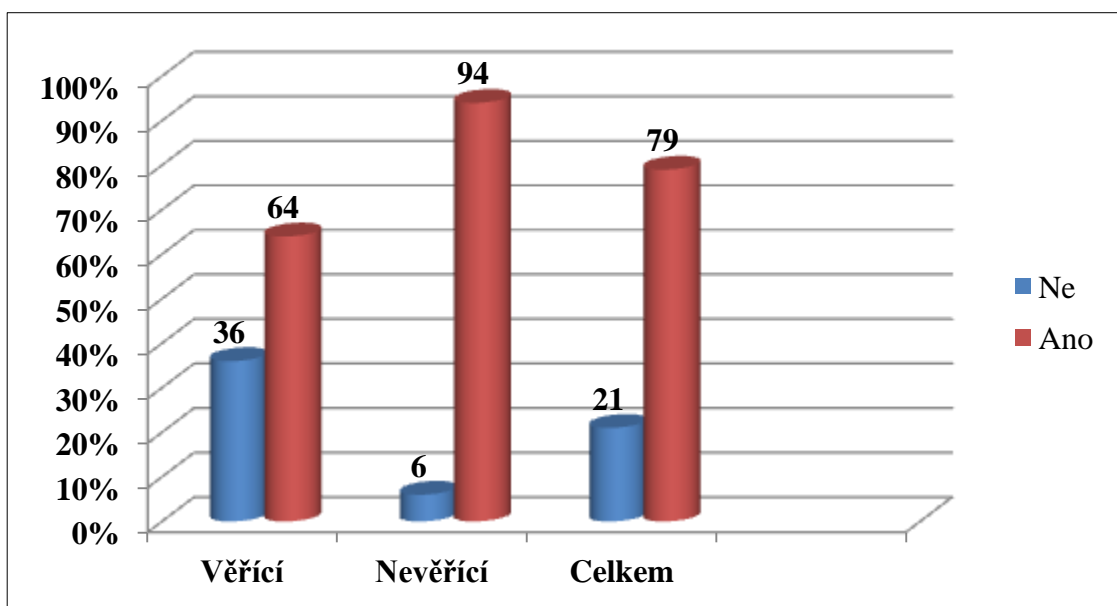
- Ano
- Ne

Tabulka 8: Postoj k legalizaci eutanazie u věřících a nevěřících

Odpověď	věřící		nevěřící		celkem	
	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.
ano	32	64 %	47	94 %	79	79 %
ne	18	36 %	3	6 %	21	21 %
celkem	50	100 %	50	100 %	100	100 %

Obrázek 8: Graf postoje k legalizaci eutanazie u věřících a nevěřících

Z celkového počtu 100 respondentů se vyjádřilo pro legalizaci 79 dotazovaných. Rozdílný postoj nalezneme u věřících a nevěřících. Nesouhlas s legalizací vyslovilo 6 % nevěřících a 36 % věřících.

Otázka číslo 11: Má o případné legalizaci eutanazie rozhodovat referendum?

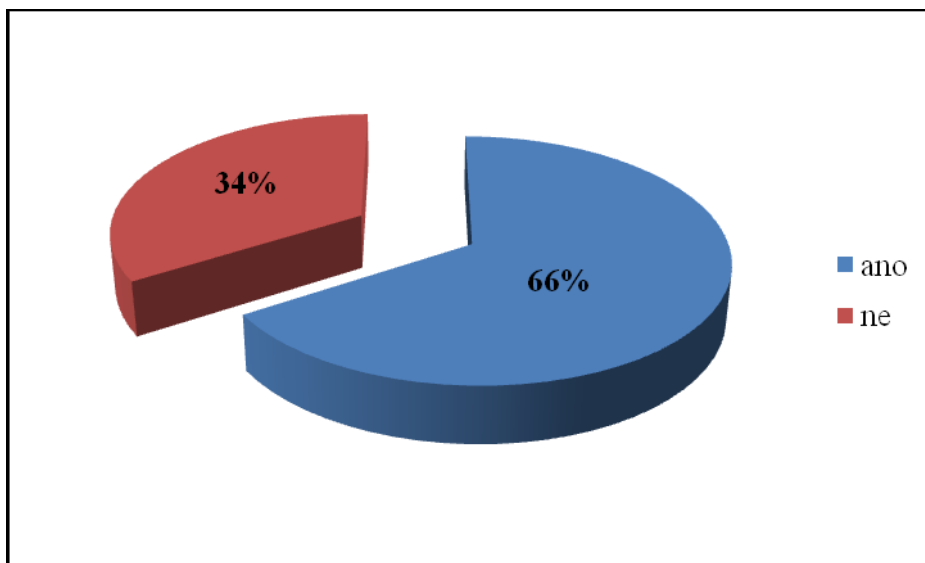
Možnosti na výběr:

- Ano
- Ne

Tabulka 9: Legalizace eutanazie a referendum

Odpověď	Absol.č.	Relat.č.
ano	66	66 %
ne	34	34 %
celkem	100	100 %

Obrázek 9: Graf legalizace eutanazie a referenda

Dle odpovědí respondentů na tuto otázku má o případné legalizaci eutanazie rozhodovat referendum. S touto variantou souhlasilo 66 % dotazovaných.

Otázka číslo 12: Je tato problematika pro Vás zajímavá?

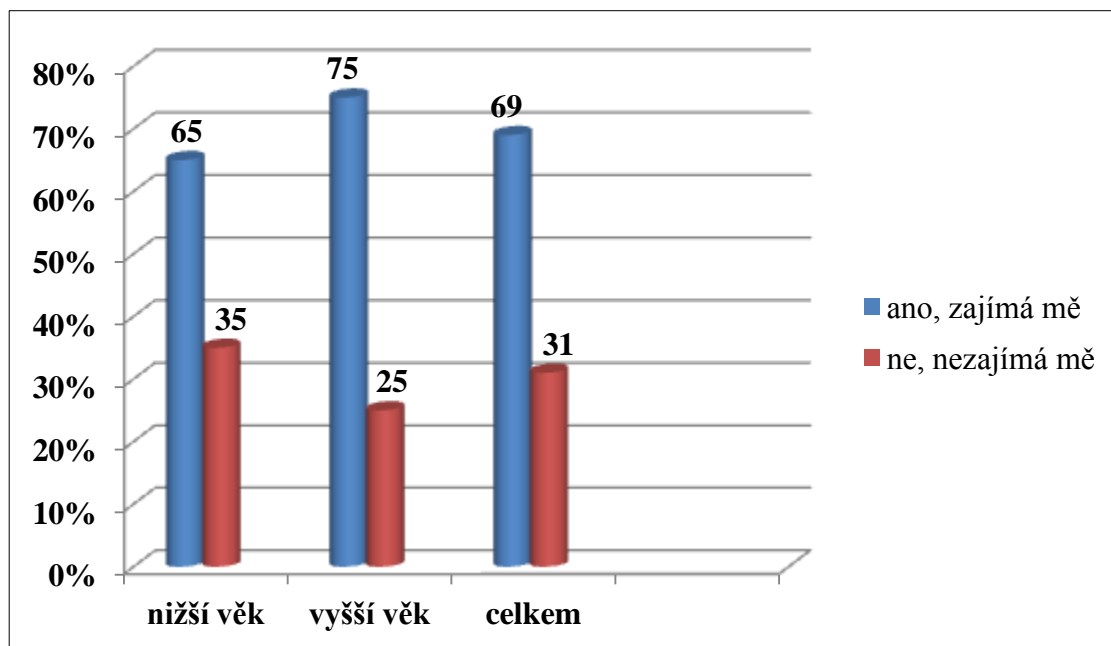
Možnosti na výběr:

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Tabulka 10: Míra zajímavosti problematiky pro nižší a vyšší věk

Odpověď	nižší věk		vyšší věk		celkem	
	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.
ano	18	30 %	13	32,5 %	31	31 %
spíše ano	21	35 %	17	42,5 %	38	38 %
spíše ne	14	23,3 %	8	20 %	22	22 %
ne	7	11,7 %	2	5 %	9	9 %
celkem	60	100 %	40	100 %	100	100 %

Obrázek 10: Graf míry zajímavosti problematiky pro nižší a vyšší věk

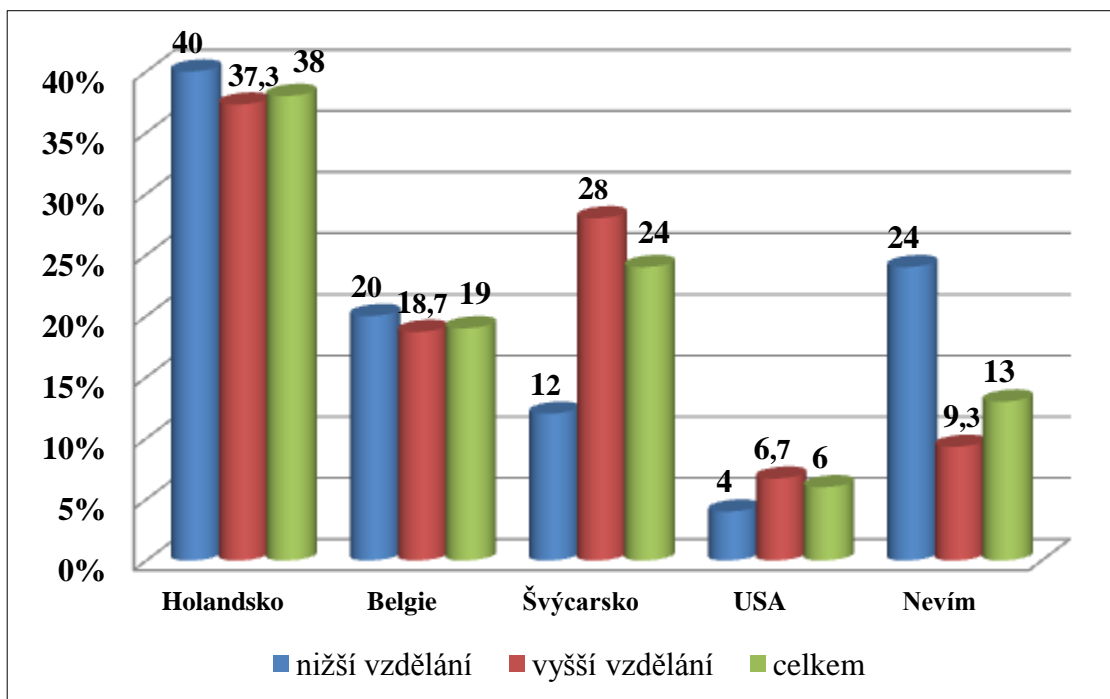
Tato otázka odpovídala na předem danou hypotézu, zda problematika eutanazie je zajímavější pro respondenty vyššího věku než nižšího. Odpovědi ano a spíše ano vyjadřovaly zajímavost a nezajímavost znamenaly odpovědi ne a spíše ne. Problematika eutanazie je zajímavou pro 65 % dotazovaných nižšího věku a 75 % vyššího věku.

Otázka číslo 5: Uved'te alespoň jeden stát, kde je eutanazie povolena?

Tabulka 11: Znalost států, kde je eutanazie povolena, dle vzdělání

Odpověď	nižší vzdělání		vyšší vzdělání		celkem	
	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.
Holandsko	10	40 %	28	37,3 %	38	38 %
Belgie	5	20 %	14	18,7 %	19	19 %
Švýcarsko	3	12 %	21	28 %	24	24 %
USA	1	4 %	5	6,7 %	6	6 %
Nevím	6	24 %	7	9,3 %	13	13 %
celkem	25	100 %	75	100 %	100	100 %

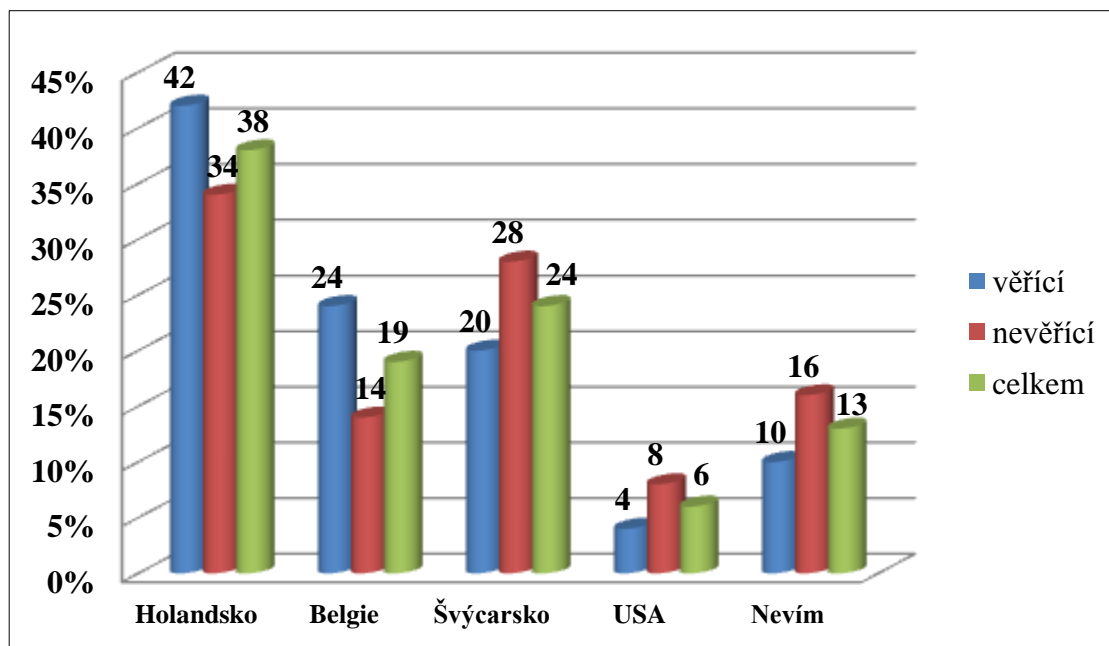
Obrázek 11: Graf znalosti států, kde je eutanazie povolena, dle vzdělání

Tabulka 12: Znalost států, kde je eutanazie povolena, dle věřících a nevěřících

Odpověď	věřící		nevěřící		celkem	
	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.	Absol.č.	Relat.č.
Holandsko	21	42 %	17	34 %	38	38 %
Belgie	12	24 %	7	14 %	19	19 %
Švýcarsko	10	20 %	14	28 %	24	24 %
USA	2	4 %	4	8 %	6	6 %
Nevím	5	10 %	8	16 %	13	13 %
celkem	50	100 %	50	100 %	100	100 %

Obrázek 12: Graf znalosti států, kde je eutanazie povolena, dle věřících a nevěřících

Otázka číslo 5 sloužila k získání informací od respondentů, zda projeví znalost alespoň jednoho státu, kde je eutanazie legalizovaná. Mezi nejčastější odpovědi patřily Holandsko, Belgie, Švýcarsko a USA. USA jsem pro účely svého výzkumu uznal jako správnou odpověď, i když jsou v USA pouze dva státy, kde je eutanazie legalizovaná. Do kategorie nevím patří odpovědi nesprávné i neuvedené.

Cílem této otázky se stala rozdílná znalost dotazovaných o státech, kde je eutanazie povolena. Zaměřil jsem se především na rozdílné vědomosti u respondentů s nižším a vyšším vzděláním a mezi věřícími a nevěřícími.

Mezi respondenty s nižším a vyšším vzděláním je viditelný rozdíl v kategorii nevím, kde uvedly nesprávnou nebo žádnou odpověď. Téměř jedna čtvrtina dotazovaných s nižším vzděláním, přesněji 24 %, neznala na tuto otázku správnou odpověď. Výsledný vzorek nižšího vzdělání se skládal z 25 respondentů, z nichž 6 neznalo odpověď. Ze 75 dotazovaných s vyšším vzděláním bylo 7 odpovědí nesprávných, což znamenalo pouze 9,3% neinformovanost.

U dotazovaných, kteří se řadí k věřícím nebo nevěřícím, není rozdíl tak patrný jako mezi respondenty s nižším a vyšším vzděláním. Z 50 věřících neznalo odpověď 5, což znamenalo 10 %. Stejný vzorek 50 respondentů byl zastoupen i u nevěřících, z kterých uvedlo chybnou odpověď 8, což bylo 16 %.

Otázka číslo 10: Jaký nejdůležitější důvod Vás vede k souhlasu, nebo nesouhlasu s eutanazií?

V otázce číslo 10 uváděli respondenti důvody, které je vedou k souhlasu či nesouhlasu s legalizací eutanazie v ČR.

Nejčastější důvody respondentů, kteří jsou pro legalizaci eutanazie:

- lítost nad zdravotním stavem člověka
- život na přístrojích není kvalitní
- každý má právo rozhodnout se, co je pro něho i rodinu to nejlepší
- těžce nemocný člověk ztrácí smysl života
- život s cílem přežít ze dne na den a čekat na smrt není životem
- vysvobození

Nejčastější důvody respondentů proti legalizaci eutanazie:

- nikdo si život sám nedal, a tak si ho nemá právo vzít
- člověk je v takovém psychickém stavu, že není schopen reálně uvažovat
- legislativní nedostatky
- zneužití např. kvůli dědictví
- nic se nedá důsledně kontrolovat, zvláště když rozhoduje člověk sám o sobě
- člověka nemocného hodně ovlivňují druzí (příbuzní)
- obchod se smrtí

DISKUZE

V této části se vyjádřím k jednotlivým stanoveným hypotézám, a tím zhodnotím výzkumnou část.

- ***Předpokládám, že respondenti s vyšším vzděláním a věřící prokáží větší znalost o tom, v jakých státech je eutanazie povolena, než dotazovaní s nižším vzděláním a nevěřící.***

Tento předpoklad vznikl na základě mé domněnky, že jedinci s vyšším vzděláním se lépe dostávají k aktuálním informacím a při jejich zisku projevují ve většině případů vlastní aktivitu. Naopak jedinci s nižším vzděláním jsou při zisku informací často pasivní a zároveň pro ně není prioritou. Jelikož jsem v teoretické části získal znalosti o negativním postoji náboženství k eutanazii, zahrnul jsem do této hypotézy i znalost věřících, která má být vyšší než znalost nevěřících. Věřící mají mít větší znalosti i z toho důvodu, že náboženství souvisí s tématem života a smrti, což úzce souvisí s eutanázií.

Tato hypotéza, která souvisela s otázkou číslo 5, se potvrdila. 24 % respondentů s nižším vzděláním projevilo neznalost států, kde je eutanazie legalizována. Dotazovaní s vyšším vzděláním projevili neznalost pouze v 9,3 % případů. U věřících a nevěřících nebyl rozdíl tak patrný. Neznalost nevěřících 16 % a věřících 10 %.

- ***Domnívám se, že nevěřící jedinci a muži budou ve větším počtu souhlasit s legalizací eutanazie, než dotazovaní ženského pohlaví a respondenti považující se za věřící.***

V této hypotéze jsem opět použil srovnání názorů věřících a nevěřících respondentů, kde pro stranu věřících je otázka eutanazie nepřijatelnou variantou ukončení života. Porovnání názorů mužů a žen mě zajímalo z toho důvodu, že ženy dle mého názoru vykonávají ve větší míře práci se starými a nemocnými lidmi. K eutanazii tak mají mít větší odstup, když se o životy lidí starají více než muži.

Hypotéza se potvrdila, i když jsem předpokládal větší nesouhlas s legalizací ze strany věřících respondentů. Celkově s legalizací v ČR souhlasilo 79 % dotazovaných. Nesouhlas s legalizací vyslovilo 6 % nevěřících a 36 % věřících. U respondentů ženského pohlaví se nesouhlas s legalizací projevil v 25,5 % a u mužů 15,6 %.

- ***Myslím si, že dotazované s vyšším věkem bude problematika eutanazie zajímat více než respondenty nižšího věku.***

Výsledek odpovědí na otázku číslo 12 mne celkem překvapil. Předpokládal jsem větší rozdíl v zajímavosti problematiky eutanazie pro nižší a vyšší věk. Vedl mě k tomu názor, že respondenti vyššího věku mají blíže k důchodu, bilancují a starají se více o zdraví, a tím se jistě častěji pozastaví nad otázkou smrti.

Problematika eutanazie je zajímavou pro 65 % dotazovaných nižšího věku a 75 % vyššího věku. Hypotéza se mi potvrdila.

Z výzkumné části vyplývá, že problematika eutanazie je pro veřejnost jedno z aktuálních témat, což značí i zajímavé odpovědi na otázky v dotazníku. Jistě si do budoucna, z důvodu stárnutí populace, získá ještě větší prostor v novinových člancích, televizi i na internetu, odkud získávají jedinci nejvíce informací o eutanazii.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo teoreticky popsat a názorně přiblížit problematiku eutanazie. V další řadě zmapovat informovanost veřejnosti o této problematice a zjistit postoj občanů k legalizaci eutanazie v ČR. Poslední cíl spočíval v zaměření se na předpokládaný rozdílný přístup věřících a nevěřících k otázce eutanazie.

V první části své práce jsem teoreticky objasnil význam pojmu eutanazie, našel definici, která ho nejpřesněji vystihuje, představil druhy eutanazie, přiblížil historii a popsal přístup náboženství k eutanazii. Dále zmiňuji otázku kolem legalizace eutanazie a uvádím rozdílný přístup zemí s uvedením případů tzv. „milosrdné smrti“. Teoretická část obsahuje i klady a rizika, které eutanazie přináší. Zařadil jsem také část o paliativní a hospicové péči a úzce propojenou problematiku práva na život a smrt.

Ve druhé výzkumné části jsem se zabýval veřejností a jejích názorem a postojem k eutanazii. Pomocí výzkumné části byly v mé práci zjištěny rozdílné názory na provádění eutanazie, a to u skupin věřících, nevěřících, nižšího, vyššího vzdělání i nižšího a vyššího věku.

Dle mého názoru má veřejnost o téma eutanazie zájem, ovšem jak již uvádím, tak v budoucnu díky stárnutí populace bude mít ještě více prostoru v médiích než dodnes. Občas dochází ke zkreslení informací, co eutanazie přesně znamená. V závěru tedy ještě jednou připomínám, že eutanazie v překladu znamená „dobrou smrt“ a jedná se o pomoc trpícímu a umírajícímu člověku, ukončit svůj život na jeho vlastní žádost. V minulosti, převážně za druhé světové války, znamenala strach, dnes je a bude pro mnohé z nás vysvobozením.

Velkým pokrokem je, že veřejnost o eutanazii otevřeně diskutuje a přibývá států, kde se hovoří o její legalizaci. Jako každé téma, které ovlivňuje chod společnosti má své zastánce a odpůrce. To znamená, že se těžko podaří sjednotit názory lidí na provádění „milosrdné smrti“.

I když je již řada států, kde je eutanazie povolena a existují zákony, které udávají pravidla a kontrolu, tak i přesto se vznáší velký otazník a vykřičník nad možností zneužití. Neustále jsme lidé, kteří jednají sice svobodně, ovšem zároveň mohou být ovlivněni emocemi a psychikou. Eutanazie je legalizována v Nizozemsku, Belgii a Lucembursku. Asistovaná sebevražda je schválena v amerických státech Oregon

a Washington a poslední zemí, kde se toleruje asistovaná sebevražda, je Švýcarsko. V České republice, jako v mnoha zemích světa proběhly a budou probíhat diskuze na toto téma, zatím však bez úspěchu.

Z osobního hlediska je nutné v případě legalizace eutanazie zajistit rizika takovým způsobem, aby zákony o eutanazii nebyly měněny během jejího povolení, což je v otázce života a smrti nepřijatelné. Z toho důvodu nesouhlasím momentálně s legalizací eutanazie v naší republice, ale celosvětově se k ní stavím pozitivně. Je dobře, že o této problematice veřejnost hovoří, jelikož se může jednou dotknout každého z nás!

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) HAŠKOVCOVÁ, H. *Thanatologie: nauka o umírání a smrti*. Praha: Galén 2007. ISBN 978-80-7262-471-3.
- 2) MUNZAROVÁ, M. *Eutanazie, nebo paliativní péče*. Praha: Grada 2005. ISBN 80-247-1025-0
- 3) MUNZAROVÁ, M. *Zdravotnická etika od A do Z*. Praha: Grada 2005. ISBN 80-2047-1024-2
- 4) PECK, M, SCOTT. *Odmítnutí duše: duchovní a lidské perspektivy eutanazie a umírání*. Praha: Pragma 2001. ISBN 80-7205-757-X
- 5) POLLARD, B. *Eutanazie ano či ne?* Praha: Dita 1996. ISBN 80-85926-07-5
- 6) VIRT, G. *Žít až do konce: etika umírání, smrti a eutanazie*. Praha: Vyšehrad 2000. ISBN 80-7021-330-2
- 7) Česká televize - [on-line]; <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/38659-britska-televize-odvysilala-dokument-zachycujici-eutanazii/>.2008
- 8) epravo.cz - [on-line] <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>.2005; <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-v-pravnim-radu-cr-28721.html>. 2004
- 9) eutanazie.estranky.cz - [on-line]; 2007
<http://www.eutanazie.estranky.cz/clanky/eutanazie/neco-malo-z-historie-eutanazie.html>.
- 10) holocaust.cz - [on-line]; <http://www.holocaust.cz/cz2/history/events/eutanazie>; 2011
- 11) idnes.cz - [on-line]; http://zpravy.idnes.cz/terri-schiavova-zemrela-0w6-/zahranicni.aspx?c=A050331_170526_zahranicni_pol; 2005
- 12) Lidové noviny - [on-line]; http://www.lidovky.cz/eutanazie-v-cr-zatim-uzakonena-nebude-d8i-/ln_domov.asp?c=A080918_193317_ln_domov_mel; 2008
- 13) Zdravotnické noviny - [on-line]; <http://www.zdn.cz/clanek/zdravotnicke-noviny/lucembursko-legalizovalo-eutanazii-412995>; 2009

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Graf rozdělení věkových skupin respondentů	41
Obrázek 2: Graf postoje mužů a žen k legalizaci eutanazie.....	42
Obrázek 3: Graf rozdělení respondentů do kategorií dle vzdělání.....	44
Obrázek 4: Graf počtu věřících a nevěřících respondentů	44
Obrázek 5: Graf zdrojů informovanosti respondentů o eutanazii	45
Obrázek 6: Graf informovanosti věřících a nevěřících o eutanazii.....	46
Obrázek 7: Graf uvažování o možnosti eutanazie u věřících a nevěřících	48
Obrázek 8: Graf postoje k legalizaci eutanazie u věřících a nevěřících	49
Obrázek 9: Graf legalizace eutanazie a referenda.....	50
Obrázek 10: Graf míry zajímavosti problematiky pro nižší a vyšší věk.....	51
Obrázek 11: Graf znalosti států, kde je eutanazie povolena, dle vzdělání.....	52
Obrázek 12: Graf znalosti států, kde je eutanazie povolena, dle věřících a nevěřících	53

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rozdělení věkových skupin respondentů.....	41
Tabulka 2: Postoj mužů a žen k legalizaci eutanazie.....	42
Tabulka 3: Vzdělání respondentů.....	43
Tabulka 4: počet věřících a nevěřících respondentů	44
Tabulka 5: Zdroje informovanosti respondentů o eutanazii	45
Tabulka 6: Informovanost věřících a nevěřících o eutanazii	46
Tabulka 7: Uvažování o možnosti eutanazie u věřících a nevěřících	47
Tabulka 8: Postoj k legalizaci eutanazie u věřících a nevěřících.....	49
Tabulka 9: Legalizace eutanazie a referendum	49
Tabulka 10: Míra zajímavosti problematiky pro nižší a vyšší věk	50
Tabulka 11: Znalost států, kde je eutanazie povolena, dle vzdělání	51
Tabulka 12: Znalost států, kde je eutanazie povolena, dle věřících a nevěřících	52

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník	63
Příloha 2: Přístroj na provádění eutanazie - Holandsko.....	65

Příloha 1: Dotazník

Vážená paní, Vážený pane!

Jmenuji se Václav Horyna, studuji 3. Ročník Univerzity Pardubice, fakultu Filozofickou, obor Komunitní studia. Mým úkolem je provést výzkum týkající se problematiky EUTANAZIE. Veřejností je téma chápáno jako usmrcení na žádost nemocného. Dotazník je zcela anonymní a jeho výsledky slouží pouze k výše uvedenému účelu.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Dotazník:

U každé otázky prosím zakroužkujte jednu odpověď, se kterou se nejvíce ztotožňujete.

U otázek bez výběru možností odpověď vypište.

1) Věk.....let

2) Pohlaví?

- a) muž
- b) žena

3) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední odborné s vyučením
- c) střední s maturitou
- d) vysokoškolské
- e) jiné – uveďte:.....

4) Řadíte se mezi:

- a) věřící
- b) nevěřící

5. Uveďte alespoň jeden stát, kde je eutanazie povolena?

.....

6) Z jakých zdrojů jste získal informace o tématu eutanazie?

- a) televize, rádio
- b) denní tisk, časopisy
- c) internet
- d) kamarádi, příbuzní, známí

7) Jste o tomto tématu dostatečně informovaný (á)?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokážu posoudit

8) V případě, že by Váš blízký umíral za nesnesitelných bolestí, uvažovali byste o možnosti eutanazie?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, jak bych reagoval (a)

9) Souhlasíte s legalizací eutanazie v České republice, pokud bude důkladně ošetřena zákonem a její provádění důsledně kontrolováno?

- a) ano
- b) ne

10) Jaký nejvýznamnější důvod Vás vede k souhlasu, nebo nesouhlasu s eutanazií?

.....
.....

11) Má o případné legalizaci eutanazie rozhodovat referendum?

- a) ano
- b) ne

12) Je tato problematika pro Vás zajímavá?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

Příloha 2: Přístroj na provádění eutanazie - Holandsko

